

**ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÇEVRE DAVRANIŞ
VE FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FETİH DOĞAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**FEN VE MATEMATİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
ARALIK-2018**

**ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÇEVRE DAVRANIŞ
VE FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FETİH DOĞAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

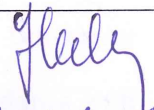

**FEN VE MATEMATİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Prof. Dr. Yüksel KELEŞ**

**MERSİN
ARALIK-2018**

ONAY

Fetih DOĞAN tarafından Prof. Dr. Yüksel KELEŞ danışmanlığında hazırlanan "Ortaokul ve lise öğrencilerinde çevre davranış ve farkındalık düzeylerinin araştırılması" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Ünvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Prof. Dr. Yüksel KELEŞ	
Üye	Prof. Dr. Ahmet AKBAŞ	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Nuri EMRAHOĞLU	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 16/01/2019 tarih ve 03/02... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülşen AYCI
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

İmza / Signature
Fetih DOĞAN

ÖZET

ORTAOKUL VE LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÇEVRE DAVRANIŞ VE FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Araştırmanın amacı, ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin davranış ve farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla çevre farkındalık ve çevre davranış ölçekleri kullanılmıştır. 2017-2018 eğitim-öğretim dönemi Mersin'in Silifke ilçesinde bulunan okullardan 98 ortaokul 4. sınıf öğrencisi, 86 lise 4. sınıf öğrencisi olmak üzere toplamda 184 öğrenci bu çalışmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Öğrencilerin çevre davranış ve farkındalık düzeylerinin okuduğu okulların farklı olmasına, anne-babalarının eğitim durumuna, kardeş sayılarına, okul başarı puanlarına, öğrencilerin cinsiyetine bağlı olup olmadığı, öğrencilerin davranış ve farkındalık puanları arasında uygunluk olup olmadığı araştırılmıştır. Uygulanan çevre davranış ve farkındalık ölçeklerinden elde edilen bulgular t testleri ile karşılaştırılmış ve korelasyon katsayılarına bakılmıştır. Araştırma sonucunda bu etkenlerin öğrencilerin çevre davranış ve farkındalıkları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Çevre davranış, çevre farkındalık, çevre eğitimi

Danışman: Prof. Dr. Yüksel KELEŞ, Mersin Üniversitesi, Fen ve Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE LEVEL OF ENVIRONMENTAL BEHAVIOR AND AWARENESS IN SECONDARY SCHOOL AND HIGH SCHOOL STUDENTS

The aim of this study is to determine the environmental behaviors and awareness levels of the 4th grade students in the secondary school and the 4th grade students in the high school. Screening model was used in the research. In the study, environmental awareness and environmental behavior scales were used to determine the behavior and awareness levels of the students. In 2017-2018 academic year, a total of 184 students from 98 secondary schools, 86 high school students from the schools in the Silifke district of Mersin constitute the study group of this study. It was investigated whether the students' environmental behaviors and awareness levels were different, their parents' educational status, number of siblings, school success points, gender of students, and whether there was a correlation between students behavior and awareness scores. The results obtained from the environmental behavior and awareness scales were compared with the t tests and the correlation coefficients were examined. As a result of the research, it was seen that these factors did not have a significant effect on students' environmental behavior and awareness.

Key Words: Environmental behavior, environmental awareness, environmental education

Advisor: Prof. Dr. Yüksel KELEŞ, Mersin University, Department of Science Education and Mathematics, Mersin.

TEŞEKKÜR

Benden bilgisini, yardımını, emeğini, zamanını ve desteğini bir an olsun esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Yüksel Keleş ve aileme sonsuz teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
KISALTMALAR ve SİMGELER	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Sayıtlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar	4
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	5
2.1. Çevre	5
2.2. Çevre Eğitimi	5
2.3. Türkiye’de Çevre Eğitimi	7
2.3.1. Örgün Eğitimde Çevre Eğitimi	8
2.3.1.1. Okul Öncesi Çevre Eğitimi	8
2.3.1.2. İlköğretim Döneminde Çevre Eğitimi	8
2.3.1.3. Ortaöğretim Programlarında Çevre Eğitimi	9
2.3.1.4. Üniversitelerde Çevre Eğitimi	9
2.3.2. Yaygın Eğitimde Çevre Eğitimi	9
2.4. Çevre Bilinci	9
2.5. Çevre Duyarlılığı	10
2.6. Çevre Farkındalığı	10
2.7. Çevre Davranışı	10
2.8. Çevreye Yönelik Tutum	11
2.9. Çevre Sorunları	12
2.9.1. Su Kirliliği	12
2.9.2. Hava Kirliliği	12
2.9.3. Toprak Kirliliği	13
2.9.4. Gürültü Kirliliği	13
2.9.5. İklim Değişikliği	13
3. YÖNTEM	14
3.1. Araştırma Modeli	14
3.2. Çalışma Grubu	14
3.3. Veri Toplama Araçları	14
3.4. Veri Analizi	15
4. BULGULAR	16
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	17
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	17
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	19

	Sayfa
4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	21
4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	24
4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	25
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	34
KAYNAKLAR	38
EKLER	42
ÖZGEÇMİŞ	47

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 3.1.- Çevre Davranış ve Çevre Farkındalık Ölçeklerini Dolduran Öğrenci Sayıları ve Özellikleri	14
Tablo 4.1.-Normal Dağılım Tablosu	16
Tablo 4.2.-Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Çevre Davranış ve Farkındalık Puan Ortalamaları ile Standart Sapmaları	16
Tablo 4.3.- Ortaokul 4. Sınıf ve Lise 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları İçin t Testi Sonuçları	17
Tablo 4.4.- Ortaokul 4. Sınıf Öğrencileri ile Lise 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları	17
Tablo 4.5.- Devlet Ortaokulu 4. Sınıf Öğrencileri ile Özel Ortaokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları	17
Tablo 4.6.- Devlet Ortaokulu 4. Sınıf Öğrencileri ile Özel Ortaokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları	18
Tablo 4.7.- Devlet Lise 4. Sınıf Öğrencileri ile Özel Lise 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları	18
Tablo 4.8.- Devlet Lise 4. Sınıf Öğrencileri ile Özel Lise 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları	18
Tablo 4.9.- Devlet Ortaokul 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları	19
Tablo 4.10.- Devlet Ortaokulu 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları	19
Tablo 4.11.-Özel Ortaokul 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları	19
Tablo 4.12.- Özel Ortaokul 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları	20
Tablo 4.13.- Devlet Lise 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencileri Arasındaki Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları	20
Tablo 4.14.- Devlet Lise 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları	20
Tablo 4.15.- Özel Lise 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrenciler Arasındaki Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları	20
Tablo 4.16.- Özel Lise 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları	21
Tablo 4.17.- Anne Eğitim Durumu ile Çevre Davranış Puanı Arasındaki İlişki	21
Tablo 4.18.- Anne Eğitim Durumu ile Çevre Farkındalık Puanı Arasındaki İlişki	22
Tablo 4.19.- Baba Eğitim Durumu ile Davranış Puanı Arasındaki İlişki	22
Tablo 4.20.- Baba Eğitim Durumu ile Çevre Farkındalık Puanı Arasındaki İlişki	23
Tablo 4.21.- Kardeş Durumu ile Çevre Davranış Puanı Arasındaki İlişki	23
Tablo 4.22.- Kardeş Durumu ile Çevre Farkındalık Puanı Arasındaki İlişki	24

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 4.1.- Ortaokul Öğrencilerinin Okul Türü ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Davranış Puanları Arasındaki Korelasyonlar	25
Şekil 4.2.- Lise Öğrencilerinin Okul Türü ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Davranış Puanları Arasındaki Korelasyonlar	26
Şekil 4.3.- Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Okul Türü Değişkeni Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Davranış Puanları Arasındaki Korelasyonlar	27
Şekil 4.4.-Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Not Ortalamaları ile Çevre Davranış Puanları Arasındaki Korelasyonlar	28
Şekil 4.5.- Ortaokul Öğrencilerinin Okul Türü ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Farkındalık Puanları Arasındaki Korelasyonlar	29
Şekil 4.6.- Lise Öğrencilerinin Okul Türü ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Farkındalık Puanları Arasındaki Korelasyonlar	30
Şekil 4.7.- Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Okul Türü Değişkeni Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Farkındalık Puanları Arasındaki Korelasyonlar	31
Şekil 4.8.- Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Not Ortalamaları ile Çevre Farkındalık Puanları Arasındaki Korelasyonlar	32

EKLER DİZİNİ

	Sayfa
EK-1. UYGULAMADA KULLANILAN ÇEVRE FARKINDALIK ÖLÇEĞİ	42
EK-2. UYGULAMADA KULLANILAN ÇEVRE DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ	44
EK-3. ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ	46

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
ML	Meslek Lisesi
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜBA	Türkiye Bilimler Akademisi

1. GİRİŞ

Çevre, canlıların birbirleri ile etkileşim içinde yaşadığı ortamdır. İnsan etkisinden uzak alanlar doğal çevre, insan etkisi ile dönüştürülmüş olan alanlar ise yapay çevre olarak adlandırılabilir. Doğal çevre ekosistem unsurları arasındaki ilişki ağı ile kararlı bir yapıya sahip iken, yapay çevre giderek artan insan etkisi nedeniyle kararlılık ve sürdürülebilirlik sorunu yaşamaktadır. Yapay çevre, biyolojik özellikleri yanında sosyal, ekonomik ve kültürel etkileşimlerin de gerçekleştirdiği bir ortamdır (Çetin, Seçgin ve Yalvaç, 2010). Çevre üzerinde insan etkisinin giderek artması, yapay çevreyi doğal çevre zararına genişletmekte, bu nedenle insan-çevre etkileşimi önemli bir araştırma alanı haline gelmektedir (Kavruk, 2002). Çevre, canlı ve cansız elemanları arasında kurulmuş hassas dengelerle varlığını sürdüren karmaşık bir etkileşim ağıdır. Çevrenin sağlıklı bir şekilde devamlılığı, insan ile diğer ekosistem unsurları arasında var olması gereken sağlıklı etkileşime bağlıdır. Bu ilişki her hangi bir sebeple zarar görürse, çevrenin kendi benliğini sürdürmesi tehlikeye girer. Bu zararın boyutlarına göre yerel veya küresel çevre sorunları ortaya çıkmış olur Çevre sorunu, çevreyi oluşturan canlı ve cansız unsurlar üzerinde, insanın çeşitli çalışmalarına bağlı olarak gün yüzüne çıkan, yaşam ortamını olumsuz yönde etkileyen tahribatların ve sorunların tümü olarak tanımlanabilir (Karahan, Özbuğutu ve Tan, 2014).

Doğal kaynakların gittikçe azalması, insan nüfusunun sürekli artması gibi ciddi problemler karşısında, dünyada yaşamın devam ettirebilmesi için uzun erimli çözüm yollarına gereksinim olduğu şüphesizdir. Çevre eğitimi, toplumların ve bu toplumları oluşturan fertler hakkında bilgi edinip yaşadıkları çevreye karşı sahip oldukları davranış ve düşünceleri anlayarak doğru bir çevre anlayışının oluşmasını sağlayabilecektir (Sancar, 2005). Çevre sorunlarının yerel olarak alınmasından ziyade dünya gündemine oturtulması insanların çevreye karşı olan tutumlarını yeniden düşünmeye sevk etmiş, çevresel davranış ve farkındalığın yeniden düzenlenmesine ışık tutmuştur. Bu faktörlerin gelişim göstermesi insanlığın karşı karşıya kaldığı çevre sorunlarının çözüm yollarını çeşitlendirmiş ve çevre eğitimi geçmişe göre çok daha önemli hale getirmiştir (Atasoy ve Ertürk, 2008).

Çevre eğitimi aşağıda verilen maddeler ışığında öğrencilere aktarılmalıdır(Morgil ve Yücel, 1988):

- Bilgi kazanma ve kazandırma
- Çevre hakkında bilinç sahibi olma ve bu bilinci aktarma
- Çevre ile ilgili istendik davranış değişikliği oluşturma
- Çevresel değerlerin korunması
- Doğaya zarar vermeden doğadan faydalanma

- Zarar görmüş çevreyi iyileştirme
- Çevre sorunlarının giderilmesinde rol oynama.

Çevre eğitimi yalnızca örgün eğitim ile kısıtlı tutulmayıp yaygın eğitim ile de verilebilmektedir. Çevre eğitimi toplumları meydana getiren bireylerin meslek, yaş, sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarını dikkate alıp gereken düzenlemeler yapılarak verilmelidir. Böylece çevre eğitimi toplumdaki farklılar gözetilerek ihtiyaca uygun olarak verilerek amaca uygunluğu daha da artmış olur (Bülbül, 2007).

Okullardaki çevre eğitimi dersleri birtakım genel amaçlar barındırmalıdır. Çevre eğitimi dersinin gayeleri maddeler halinde yer almaktadır.

- Bilinç: İnsanların ve toplulukların çevre ile ilgili yeterli seviyede bilinçli olmalarının sağlanmasını yerine getirmek
- Bilgi: İnsanların ve toplulukların çevre ile ilgili gerekli bilgilerle donanımlı hale getirmek
- Tutum: İnsanların ve toplulukların çevre ile ilgili yeterli duyarlılığı kazandırmak
- Beceri: İnsanların ve toplulukların çevre sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bu sorunlar hakkında çözüm önerileri üretmelerini kazandırmak
- Katılım: İnsanların ve toplulukların bütün kesimlerine hitap ederek bu kesimlerin çevresel sorunlara çözümleme getirmelerinin sağlanmasıdır (Kınacı, Pehlivan ve Seyhan, 2011).

1.1. Problem Durumu

Çevre sorunlarının özelliğini ve sebeplerini anlamak, çözüm yolları önermek ve uygulamak, insanlarda çevreye yönelik düşünce ve davranışlarında olumlu bir tutum ve farkındalık kazandırmanın yolu çevre eğitiminden geçmektedir. İnsanlığın gelecekte daha temiz ve yaşanılabilir bir çevre ortamına kavuşması iyi planlanmış bir çevre eğitiminden geçmektedir. Bunun için ülkeler eğitim politikalarını bu hususa göre düzenlemelidir. Eğitimin tüm kademelerinde öğrencilerin yaşına ve ilgisine uygun çevre eğitim programları uygulanmalıdır. Eğitimin son kademesi olan üniversitelerde ise çevre ile ilgili dersler verilip çevre konusunda çalışma yapacak insan gücü yetiştirilmelidir (Özdemir ve Yapıcı, 2010).

1.2. Araştırmanın Amacı

Çevre sorunlarının varlığının en önemli nedenlerinden birisi bireylerde yeterli düzeyde çevre davranış ve farkındalığın olmamasıdır. Çevre sorunlarının bir kısmından çoğu insanın haberi bile olmadığı gerçeği düşünüldüğünde insanlara çevre farkındalığı ve davranışı yaratmak

büyük önem taşımaktadır. Bu yüzden çevre farkındalığı ve davranış düzeyi insanlarda ne düzeyde olduğunu öğrenmek ve çıkan sonuca göre gerekli çalışmaları yapmak gerekmektedir.

1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Ortaokul ve lise öğrencilerinin çevre davranış ve farkındalıkları ne düzeydedir?

Alt problem 1 - Ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik farkındalıkları ve davranışları arasında fark var mıdır?

Alt problem 2 - Aynı seviyedeki farklı okulların öğrencileri arasında çevre sorunlarına yönelik farkındalıkları ve davranışları arasında fark var mıdır?

Alt problem 3 - Kız ve erkek öğrenciler arasında çevre sorunlarına yönelik farkındalıkları ve davranışları arasında fark var mıdır?

Alt problem 4 - Çevre sorunlarına yönelik farkındalık ve davranış düzeyi anne-baba eğitim durumu ve kardeş sayısına bağlı mıdır?

Alt problem 5 - Farkındalık puanları ile davranış puanları arasında uygunluk var mıdır?

Alt problem 6 - Akademik başarı ile çevre davranış ve farkındalık arasında bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Çevre eğitiminin temel amacı; bireylerin doğal yaşama alanını benimseyip çevreye karşı davranış ve farkındalıklarını üst seviyelere çıkararak içinde yaşadığı çevreyi koruyup geliştirerek gelecek kuşaklara hem fiziksel hem de düşünce anlamında değerli bir miras bırakmaktır (Çetin, Tahiroğlu ve Yıldırım, 2010). Bu mirası bırakabilmek için ise çevre davranış ve farkındalığı yüksek toplumlar gerekmektedir. Çevre farkındalığı çevre hakkında olumlu ve olumsuz bütün olayların varlığından haberdar olmaktır. Yaşadığımız dünya bütün insanlığın ortak çevresidir. Gün geçtikçe gelişen teknoloji ve sanayi nedeni ile halihazırda var olan çevre sorunları artmakla birlikte yeni çevre sorunları da yaşanabilmektedir. Bu yüzden çevre sorunları ile mücadele edebilmek için öncelikle çevre ile ilgili bilgilere sahip olup her birey kendine düşen farkındalığı oluşturmalıdır. Bu sayede insan yaşadığı çevrenin bütün gereksinimlerini bilerek gösterilmesi gereken davranışları hayata koyabilecektir. Bu noktada ise devreye çevre davranışı girecektir. Çevre farkındalığı yeterli düzeyde olan bir insan yapması gerekenleri bildiği halde yapmıyorsa sahip olunan bilgi değerini kaybetmiş demektir. Farkındalık tek başına anlamlı değildir ancak davranışa döküldüğü takdirde bir değer kazanacaktır. Gösterilen bu davranışlar diğer insanlara örnek teşkil etmeli herkes kendisine düşen çevre görevini yeterine getirmelidir. Bu sayede toplumlar istenilen seviyedeki çevre ortamını oluşturacak ve gelecek kuşaklara örnek olacaktır. Gelecek nesiller ise devraldıkları bu temiz çevrenin kıymetini bilerek daha da geliştirmeye çalışacaklardır. Böylece çevre bilinci nesiller boyu aktarılmış olacaktır.

1.5. Sayıtlar

Sayıtlı 1 - Araştırmaya katılan ortaokul ve lise öğrencilerinin, ölçeklerde yer alan tüm maddelere samimi cevaplar verdikleri,

Sayıtlı 2 - Araştırmada alınan örneklemin evrenin tüm özelliklerini taşıdığı ve evreni yeterli oranda temsil ettiği,

Sayıtlı 3 - Kaynaklardan elde edilen bilgilerin objektif olduğu,

Sayıtlı 4 - Değerlendirmenin yansız bir şekilde yapıldığı ve

Sayıtlı 5 - Çalışma grubunun çalışmaya gönüllü olarak katıldığı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Sınırlılık 1 - Çalışma Mersin İli ile sınırlıdır.

Sınırlılık 2 - Çalışma 2017/2018 Eğitim Öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Çevre: Çevre bütün canlıların iç içe yaşadığı ve bütün unsurlardan etkilendiği, yaşamsal olayların gerçekleştiği yerdir(Daştan, 1999).

Çevre Davranışı: Çevre ortamında, kazanılan bilgilerin davranışa dönüşmesidir(Şahin vd., 2004).

Çevre Farkındalığı: Çevre farkındalığı çevre hakkında olumlu ve olumsuz bütün olayların varlığından haberdar olmaktır(Bryda, Grodzinska, Nieszpotek, Stepska ve Jurczak, 2006).

2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI/ ALANYAZIN

2.1. Çevre

İnsan çevre ile kendi hayatını arasında bazı denge mekanizmaları kurmuştur. Bu mekanizmada gerçekleşebilecek ufak bir sorun bile insan hayatını tehlikeye sokabilecektir. İnsan hayatı boyunca çevresini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm bu olayları daha iyi anlayabilmek ve karşılaşılan sorunları sağlıklı bir şekilde çözüme kavuşturmak adına çevrenin tanımı iyi bir şekilde yapılmalıdır.

Çevre, insanı etki altına alan, her açıdan gelişmesine olanak sağlayan ve hayat standartlarını belirleyen bütün etkenleri kapsayıcı bir unsurdur (Cansaran ve Yıldırım, 2010).

Çevre inceleme altına alındığında iki alt basamağa ayrıldığı söylenebilir. Bunlardan birincisi olan doğal çevre insan müdahalesine maruz kalmamış ilk halini koruyan ve bozulmayan ikincisi ise insanın bilinçli olarak doğal çevreyi kullanması sonucu bir takım değişiklikler ile yeniden ortaya koyduğu yerleşim birimleri, köprüler, tüneller gibi yapılar bütünü olarak adlandırılabilir (Kışlalıoğlu, 1989).

Çevre tanımı yapılmak istendiğinde aslında kolay bir tanımı yapılamamakta bunun sonucunda farklı farklı tanımlarla karşılaşmaktayız. Çünkü çevreyi oluşturan bütün varlıklar değişime açık halde olduğundan gün geçtikçe farklılık göstermektedir. Yani bu durumda birçok çevre tanımı yapılmış ve yapılmaya da devam edecektir.

2.2. Çevre Eğitimi

Çevre eğitimi, toplumda var olan çevre bilincinin düzeyini yükseltmek, çevresinde olup bitene karşı kayıtsız kalmayan ve çevreye karşı sorumluluk duygusunda gelişim sağlayan, öğrendiği bilgileri çevre için kullanması amaçlanan bir süreçtir (Erten, 2004). Yaklaşık çeyrek asırlık bir ömrü olan çevre eğitimi son zamanlarda insanlığın çevreye verdiği tahribattan dolayı tanımları yapılmaya başlanmıştır (Eroğlu ve Keleş, 2009).

Çevre eğitimi; insanı çevreye karşı yeniden yapılandıran, üretimini ve tüketimini çevreye karşı sorumluluğunu bilerek gerçekleştiren çevreyi kendi evi olarak gören bir eğitimidir. Küresel gelişimi takip ederek kendini buna göre düzenleyen, karşılaşılan sorunlara karşı çözüm yolları geliştirilmesine olanak sağlayan bir süreçtir. Ülkeler gelişimini gittikçe arttırdığından bunun sonucunda çevre sorunu devasa boyutlara ulaşmakta üretilen çözümler ise yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple çevre eğitiminin önemi tartışılmaz seviyeye gelmiştir (Öztürk, 2013).

Çevre eğitimi, çocuklara erken yaşlarda aileler tarafından verilmeye başlanmalı ve hayat boyu devamlılığı sağlanmalıdır. Bu sayede hayat boyu çevre içerisinde yaşamını sürdüren insanlara verilen çevre eğitimi kalıcı hale gelip istenilen dönütler daha kolay alınacaktır.

Çevre eğitimi, I., II., III. ve IV. Çevre Şuralarında bulunmaktadır. I. Çevre Şurası Sonuç Raporu'nda Türkiye'de çevre eğitimi hakkında bazı kararlar alınmıştır (Çevre Bakanlığı, 1991):

1. Çevre eğitimi esasen çevreyi sevmekle başlamalıdır.
2. Çevre eğitimi var olan gereksinim ve problemlerin seviyesine uygun verilmelidir.
3. Çevre eğitimi bireylere hayat boyu verilmelidir.
4. Çevre eğitimi, toplumda yer alan her seviyedeki insanı içine alacak şekilde olmalıdır.
5. Toplumda çevre bilincinin yayılması sağlanmalıdır.
6. Çevre eğitimi ile ilgili kurum ve kuruluşlara gereken destek verilmelidir.
7. Çevre eğitimi peşin hükümlerden korunmalıdır.
8. İnsanların yeterli katılımı gösterebilmesi ancak çevre örgütlerine gereken desteğin verilmesi ile sağlanacaktır.
9. Kitle iletişim araçlarının çevre bilinci oluşturmada etkin rol oynaması sağlanmalıdır.
10. Çevre eğitiminde uygulanacak yöntem ve teknikler detaylı bir şekilde belirlenmelidir.
11. Çevre denetimini yapacak görevliler gerekli düzeyde çevre eğitimi alması sağlanmalıdır.
12. Bakanlıkta çevre eğitimi ile ilgili birimlerin kurulması sağlanmalıdır.
13. Çevre eğitimi için yeterli maddi kaynak sağlanmalıdır.

Çevre eğitimi, çok küçük yaşlarda aile içerisinde başlamalı ve hayatın tüm evrelerinde devam etmelidir. Çünkü bireyler yaşamları boyunca çevre ile etkileşim içerisinde (Yazkan, 2012) Bu nedenle insanlarda çevre bilinci oluşturulması adına büyük öneme sahip olan çevre eğitimi uzmanlar tarafından hazırlanmış programlar ile her eğitim kademesinde yeterince yer almalıdır. Üniversitelerde sadece fen alanı ile ilgili bölümlerde çevre eğitimi sınırlı kalmamalıdır. Çevre eğitimi, sadece eğitim olarak kalmamalı insanlar üzerinde çevreye karşı olumlu bir etki bırakabilmelidir. Bunun için ise ekonomi, kültür, iklim yapısı gibi farklılıklar göz önüne alınarak gereken düzenlemeler yapılmalıdır. Böyle çevre eğitimi her kesimden insana hitap ederek amacına ulaşmada kolaylıklar sağlanmış olacaktır (Kavruk, 2002).

2.3. Türkiye’de Çevre Eğitimi

Cumhuriyet’in ilanı sonrasında, savaşın etkilerinden dolayı çeşitli çevre sorunları yaşayan Türkiye’de, 1924 Köy Kanunu ve 1930 Belediye ve Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile çevre sağlığı ile ilgili görevler ve çevrenin korunması amaçları eklenerek, belediyelere çevre sağlık ve denetim görevi verilmiştir.

Türkiye’de planlı kalkınma dönemlerine geçişin ardından çevre konusunu incelendiğinde, 1963-1967 yılları arasında hazırlanan I. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda da, 1968-1972 yılları arasında hazırlanan II. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda da çevre konusuna değinilmediği görülmektedir. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) ilk kez çevre konularına değinilen plan olmaktadır. IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda çevre kirliliğinin alt basamakları (su kirliliği, hava kirliliği, toprak kirliliği vs.), gibi konulara değinilmiştir. V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989); bu ana kadar yapılan en geniş çevre konularını barındırmaktadır. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994); içerik anlamında ilk defa sürdürülebilir çevre konusuna sahiptir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1995-2000); çevre eğitimine önem veren bir plandır.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Çevre Özel İhtisas Komisyon Raporu’nda çevre eğitiminin insanlara kazandıracığı amaçlar aşağıda belirtilmiştir:

1. Birey çevresindeki doğa hadiselerine yeterli düzeyde duyarlı olarak çevresel algılama seviyesi artacak,
2. Yapay çevre ve doğal çevreye ait özellikleri karşılaştırarak gereken çözümlemeyi yapıp aradaki etkileşimi incelemek,
3. Çevre araştırması için gereken yöntem ve teknikleri öğrenerek uygulamak,
4. Çevre bilimleri ile diğer disiplinleri harmanlayarak aradaki bağı güçlendirmek,
5. Çevre sorunları hakkında verilmesi gereken kararları üretme becerisini geliştirme,,
6. Çevre sorunları ister yerel ister küresel olsun bütün sorunlara gereken duyarlılığı kazandırma ve bilinç oluşturma,
7. Çevre ile ilgili bilgilere sahip olan ve olmayan insanlar arasındaki karmaşayı çözüme kavuşturabilen,,
8. Doğal çevreyikoruma ve gelişmesini sağlamak için çeşitli aktiviteler üretebilen ve bu aktivitelere katılabilecek insanlar yetiştirmektir (T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, 1995).

Bu plan ışığında çevre eğitimi Türkiye’de yakın bir zamanda gündemde yerini bulmaya başlamaktadır. Çevre eğitimi hakkında atılan adımlardan birisi de Türkiye Çevre Vakfı’nın, ülkedeki tüm çevreyle ilgili bakanlık ve kuruluşlara da emsal teşkil etmesi ilkesi ile yaptığı bir projedir.

Bu proje ile çevre eğitimi; örgün çevre eğitimi ve yaygın çevre eğitimi diye ikiye ayırarak, örgün çevre eğitimini de; okul öncesi çevre eğitimi, ilköğretim çevre eğitimi, ortaöğretim çevre eğitimi ve yükseköğretim çevre eğitimi olarak dörde ayırmaktadır.

2.3.1. Örgün Eğitimde Çevre Eğitimi

Örgün eğitim; anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim kurumlarında verilen eğitimi kapsamaktadır.

2.3.1.1. Okul Öncesi Çevre Eğitimi

Çevre eğitimine olabildiğince erken yaşta başlanması ulaşılması gereken hedeflere daha çabuk varılması anlamında oldukça önem taşımaktadır. Bu sayede bireyler temeli sağlam bir çevre politikası kazanmış olur. Öğrenme gelişiminin önemli bir basamağı olan bu dönemde çocuklara çevreyi sevdirmeye koruma anlamında eğitsel oyunlar oynatarak çevre bilinci oluşması sağlanabilir (Erten, 2004). 1992 yılında, Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğünde, bu kuruma bağlı tüm kamu ve vakıf eğitim programlarının anaokulu müfredatına çevreye karşı duyarlılık kazandırmak için kazanımlar eklenmiştir.

2.3.1.2. İlköğretim Döneminde Çevre Eğitimi

Bu dönem öğrencilere hayatları süresince kullanacakları kabiliyetleri kazanmasını sağlamak ve bir sonraki kademeye hazırlama anlamında önem taşımaktadır (Erten ve Fidan, 1998).

Çevre eğitimi birinci kademe fen bilimleri, sosyal bilgiler, hayat bilgisi ikinci kademe ise kimya, biyoloji ve coğrafya gibi derslerin kazanımlarında yer almaktadır. Ancak kapsamlı bir çevre eğitimi vermek istiyorsak olabildiğince diğer derslerde de verilmesi gerekmektedir. Örneğin Türkçe dersinde çevre sorunları ile ilgili okuma metinleri verilip öğrencilerden yorumlamaları veya kompozisyon yazmaları istenebilir, çevre ile ilgili şiirler yazmaları istenebilir. Resim derslerinde çevre ile ilgili resimler yaptırılabilir. Sonuçta çevre eğitimi belli derslerde sınırlı sayıda olmayıp geri kalan kazanımlar ile de birleştirilerek verilmesi sağlanmalıdır (Erten, 2004).

2.3.1.3. Ortaöğretim Programlarında Çevre Eğitimi

Bu kademedeki öğrenim gören öğrencilerin çevre konusunda gerektiği kadar eğitim görmesi ilerleyen zamanlarda bu konuda daha donanımlı ve sağlam bir bilinçle sahip olması açısından önemlidir (Morgil ve Yücel, 1999). Ancak ortaöğretim programlarında çevre konusunda öğrencilerin gelişim göstermesi adına bir amaç tasarlanmamıştır. Bu alanda örgün eğitim aracılığıyla çevre koruma hedeflerine yönelik ilke, strateji ve program geliştirilmemiştir.

2.3.1.4. Üniversitelerde Çevre Eğitimi

Çevre bilinci üniversite öncesinde öğrencilere kazanımı sağlanmış ve üniversitede ise devamlılığı sağlanması gerekmektedir. Üniversitelerde çevre ile ilgili dersler yetersiz durumdadır. Eğitim fakültelerinde ise yetiştirilen öğretmen adaylarına gerektiği kadar çevre kazanımlı dersler verilmemektedir. Bu adayların gelecekte öğrencilerine çevre konusunda ne kadar fayda sağlayacağı ise bu sebeple bir tartışma konusudur (Gündoğdu ve Kaya, 2007).

2.3.2. Yaygın Eğitimde Çevre Eğitimi

Yaygın eğitim belli bir mekan olmaksızın bütün yaş kesimine hitap eden bir eğitimidir. Yaygın eğitim ile çevre eğitimi bu sebeple geniş bir kitleye verilirken çevre bilinci yerleşmesi zor olmayacaktır. Çevre sorunlarına karşı bireylerin duyarlılığı daha hızlı ilerleyebilir. Örgün eğitimdeki çevre eğitiminin dönütleri yaygın eğitim ile hızlı bir şekilde alınıp gereken takviyelerin yapılması yararlı bir durum haline gelecektir. Bu yüzden örgün eğitim ve yaygın eğitimde çevre konusunda yeterli yer verilerek çevre bilinci oluşmuş toplum haline gelmelidir (Bozkurt, 2010).

2.4. Çevre Bilinci

Geçmişten günümüze kadar yaşayan insanlar yaşadığı çevrenin değerini bilmeyerek koruma duygusundan uzakta kalmış ve çevreyi yeterince önemsememenin sonucunda çevre sorunları ortaya çıkmıştır. Bunun neticesinde çevre bilincinin önemi ortaya çıkarak üzerinde durulmaya başlanmış ve yeni bir kavram doğmuştur (Gülşay ve Önder, 2011).

İnsanlık bütün gereksinimlerini yüzyıllardır doğadan karşılamıştır. Çevreye karşı bilinçle sahip olanlar doğanın kıymetini bilerek gerektiği gibi davranmış ancak bu bilinçle tam oturtamayanlar doğaya olan borcunu unutarak ona hak ettiği davranışı sunmayarak tahrip etmiştir. Ancak ilerleyen zamanlarda verdiği bu tahribattan yine kendisi de etkilenince hatasının farkına varmış ve yeterince geç olmadan bu durumu telafi etmenin yollarını aramaya başlamıştır. Bu davranış ise geçmişte çevre bilinci düşüncesinin tohumlarını atmaya başlamıştır (Önen, 1994).

Çevre bilinci, çeşitli kültürlere sahip toplumların çevreyi içselleştirip onu doğru anlayarak hareket etmelerini sağlamaktadır. Bilinçli bireyler kendilerini çevrenin bir elemanı olarak görerek, çevreye karşı olumsuz hareketlerden kaçınarak çevreyi daha iyiye, güzele döndürme çabası içinde kendisini bulur. Bu durum ise hiç şüphesiz çevrenin lehine bir durumdur (Başal, 2015). İnsanların küçük yaştan itibaren çevre bilinci ile yetiştirilmeleri karşı karşıya kalınan çevre sorunlarıyla baş etmeyi kolaylaştırarak kesin ve kalıcı çözümlerin oluşmasına zemin hazırlayacaktır. Böylece oluşan bu bilinç bir sonraki kuşaklara aktararak çevre bilinci devamlılığı sağlanmış olacaktır (Sağlam ve Uzun, 2005).

2.5. Çevre Duyarlılığı

İnsanların çevre ile ilgili herhangi bir sorun ile karşılaşmaları durumunda göstermiş oldukları tepkiye çevre duyarlılığı denir. Toplumların sosyo-ekonomik düzeyi ve kültürleri birbirinden farklı olduğu için karşılaştıkları çevre sorunlarının çeşitliliği ve özellikleri de değişmektedir. Bu sebeple her toplumun çevreye olan duyarlılığının seviyesi değişmektedir. Örneğin sanayisi gelişmiş bir ülkede yaşayan insanlar ile sanayisi daha az gelişmiş bir ülkede yaşayan insanlar aynı düzeyde çevre sorunları ile karşılaşmaları beklenemez. Dolayısı ile gösterecekleri çevresel tepki de hatırı sayılır bir biçimde farklılık gösterecektir (Şama, 1997).

2.6. Çevre Farkındalığı

Çevre ile ilgili yeterli bilgi birikimi ile donanımlı olmakla beraber çevresel duyarlılık ve çevre bilincinin getirdiği sorumluluk duygularını eyleme dökme işine çevre farkındalığı denmektedir (Bryda, Grodzinska, Nieszpotek, Stepska ve Jurczak, 2006). Bu farkındalığa sahip bireyler çevresel sorunların çıkış sebebini ve doğurabileceği sonuçları göz önüne getirebilir. Bunun sonucunda ise yeterli analizi yaparak çözüm yolları üretebilir (Gülay ve Önder, 2011).

Çevre farkındalığı kavramında yakından uzağa ilkesi vardır. Farkındalık kendi evimizden başlayarak gittikçe küresel bir boyut kazanarak genişler. Böylece hiç görmediğimiz ülkelerdeki çevre sorunlarına karşı bir farkındalığa sahip olmuş oluruz. Bu farkındalığa sahip birey sayısı arttıkça ise çevre sorunları dünya çapında azalma gösterecektir (Atasoy, 2015).

2.7. Çevre Davranışı

Her insan herhangi bir sorunla karşılaşmayacağı temiz bir çevrede yaşamak ister. Ancak bu durumun sadece istemekle olmayacağı ise açıktır. Hal böyle olunca insanoğluna büyük bir görev düşmektedir. Bu görev ise daha güzel bir çevreye ulaşmak için bireyleri eğitmektir. Eğitimde kazanılan bilgiler ise davranışa dönüştürüldüğü takdirde istenilen çevre ortamı oluşturulabilir. Yaşadığımız çevre ise sonraki kuşaklara bizden miras kalacaktır. Bu mirasa

sahip çıkıp gereken her türlü durum yerine getirilir ise bizden sonrakiler bizlerden örnek alıp çevreye daha çok sahip çıkacaklardır (Şahin vd., 2004).

İnsan faaliyetleri sonucu ortaya çıkan çevre sorunu yine insan eli ile çözüme kavuşacağından bireyleri çevre konusunda eğitmek yadsınamaz bir gerçekliktir. Ancak bu sayede insanlarda çevreye karşı istedik davranışlar ortaya çıkarılabilir. Bu yüzden verilecek olan çevre eğitiminin kalitesi yüksek olmalıdır ki alınan sonuçlar davranış anlamında ortaya çıkabilecek hale gelebilsin. Olabildiğince olumsuz davranışları değiştirmeliyiz ki karşılaşılan çevre sorunları ciddi boyutlarda azalma gösterebilsin. Bu davranışları değiştiremeyen insanlar çevreye yine zarar vermeye devam edecekler ve istenilen davranış değişikliğine ulaşmak zor bir hale gelecektir. Bu yüzden insanların çevreye karşı göstermiş oldukları davranışlar büyük bir öneme sahiptir. Yaşam kalitesi yüksek bir çevre için bireyler çevre ile barış halinde olmalı çevreye hak ettiği gibi davranmalıdır (Sağlam ve Uzun, 2006).

2.8. Çevreye Yönelik Tutum

Tutum genel olarak bireyin diğer insanlar ve varlıklara karşı göstermiş olduğu değerlendirmeleridir. Bireyin davranışlarını yönlendirmede etkilidir. Buradan hareketle tutum ortaya konulacak olan davranışların ön şartı olduğu söylenebilir. Tutumlar kişiseldir ancak yapılacak araştırmalar ile toplulukların sahip olduğu tutumlar belirlenebilir. Tutumun biliş, duygu ve davranış alt basamakları birbirlerini etki altına alabilir. Örneğin doğaya karşı sevgisi yüksek olan bir bireyin çevreye karşı davranışları olumlu olabildiği gibi sevgisi düşük olanların davranışları olumsuz olabilir.

Bireylerin öğrenme durumları yaşadığı ortam veya sahip olunan kültür gibi dış faktörlerden etkilenebilir. Bu etkiler eğitim ile düzeltilmesi zor olabilmektedir. Bu yüzden tutumlar genetik değildir ve sonraları kazanma görülür. Kazanımlar ise ancak öğrenme sonucu ortaya çıkmaktadır. Çevre eğitiminin bu noktada önemi büyüktür (Kağıtçıbaşı, 1988).

Çevreye yönelik tutum, çevre sorunlarının getirdiği korku, endişe, sinirlilik ve bu sorunların giderilmesine yönelik çözüm yolları ile çevreyle alakalı bir duruma karşı gösterilen her türlü davranış olarak ifade edilebilir(Erten, 2005).

Okullarda verilen çevre eğitimi sadece teorik olarak kalmamalı davranışa da dökülerek çevre dostu insanların yetişmesine olanak sağlanmalıdır. Pooley ve O'Connor (2000) yaptıkları çalışmada elde ettiği sonuçlar ile ders programlarını kıyaslamışlar ve programlarda çevre davranış ve tutum boyutlarının göz ardı edilip teorik bilgilere ağırlık verildiği sonucuna varmışlardır.

2.9. Çevre Sorunları

Çevre kirliliği, canlı hayatına negatif anlamda etki eden, cansız etmenlere fiziki olarak zarar vererek yapılarını bozuntuya uğratan olayların tümüne denir (Çepel, 2003). Geçmişten günümüze insanlar çevreyi kendi ihtiyaçları doğrultusunda değiştirmeye ve şekillendirmeye çalışmışlardır. Bunları yaparken ise verdikleri zararı bilerek veya bilmeyerek yaptıkları olumsuz hareketlere devam etmişlerdir. Bu durum giderek artmış ve gereken önlemler alınmamıştır. Başlangıçta küçük gibi görünen çevre sorunları artık önüne geçilemez boyutlara ulaşmıştır. İnsanlar kendisine uygun çevreyi oluşturmak için çevreye zarar vermiş ve bu zarar gittikçe artmıştır. Bunun sonucunda ise insanlık hem küresel hem de yerel çevre sorunları ile karşılaşmıştır (Kılınç, 2010). Su kirliliği, hava kirliliği, toprak kirliliği, gürültü kirliliği, iklim değişikliği, hızlı nüfus artışı ve plansız yerleşme başlıca çevre sorunları arasında yer almaktadır.

2.9.1. Su Kirliliği

Su kirliliği, su kaynaklarını olumsuz yönde etkileyerek kullanımına zarar verecek organik, inorganik, radyoaktif ve biyolojik herhangi bir maddenin su kaynaklarına girmesi olarak tanımlanabilir (Türküm, 1998). Su kirliliğine fabrika atıkları, evsel atıklar ve kimyevi temizleme malzemeleri sebep olmaktadır. Su kirliliği sadece tatlı sularda değil tuzlu sularda da meydana gelmektedir. Bu sularda yaşayan canlı hayatını ise olumsuz yönde etkilemektedir (Aksu ve Biren, 1995). Sulardaki kirlilik çok uzaklara taşınarak ulaştıkları bölgelerdeki canlılara zarar verir. Sudaki hastalık yapıcı mikroorganizmalar yayılarak çeşitli hastalıklara sebebiyet verebilir. Böylece kullanılan su kaynakları insan sağlığını tehdit etmekte gereken önlemler alınsa bile iş işten geçmiş olmaktadır. Bu olaylar sonucunda su ekosistemi insan faktöründen dolayı bozulmalara uğramaktadır (Güney, 2003).

2.9.2. Hava Kirliliği

Atmosfer tabakasında çeşitli faaliyetler sonucunda biriken tozlar ve gazların canlı sağlığına zararı olacak şekildeki seviye artışına hava kirliliği denilmektedir (Çepel, 1995). Hava kirliliği, doğal veya yapay yollar ile havadaki zehirli gazların oranı arttırılarak havayı oluşturan gazların oranı değişip denge bozulmaktadır. Bu dengenin bozulmasında volkanik faaliyetler, yangınlar olduğu gibi fabrikaların bacalarından çıkan zararlı gazlar, ulaşım araçlarının egzozlarından çıkan gazlar, fosil yakıtların yanması sonucu açığa çıkan gazlar rol oynamaktadır. Bu gazların canlı ve cansız varlıklar üzerinde zararlı etkileri olmaktadır. Bu etkilere sebep olan olayların başında ise sera etkisi gelmektedir (Çokadar vd. , 2007).

2.9.3. Toprak Kirliliği

Zirai mücadele kullanılan ilaçlar, sanayi atıkları, gübre, evsel atık toprağın kirlenmesine sebep olan unsurlardır(Kocataş, 2012). Toprak kirliliğine sebep olan faktörlerden bazıları arazilerin doğru bir biçimde kullanılmaması, sulamanın yanlış yapılması, nüfusun hızla artması, fazla miktarda tarımsal ilaçlar kullanma olarak sıralanabilir. Toprak kirlenmesi hafife alınacak bir durum değildir. Çünkü bu kirlenme en basit organizmadan başlayıp bizlere kadar zarar vermektedir. Bu konu hakkında insanlar bilinçlendirilmeli, yasal düzenleme yapılmalıdır (Türkoğlu, 2006).

2.9.4. Gürültü Kirliliği

Gürültü kirliliği, bireyde istenilmeyen seviyede rahatsızlık veren veya bireyin hoşuna gitmeyen ses topluluğu olarak tanımlanabilir.Gürültü kirliliği veya ses kirliliği, insan ve hayvan hayatını olumsuz yönde etki eden, dengeyi bozacak her türlü insan, hayvan ya da araçlardan çıkan ses oluşumudur. Gürültü kirliliğinin en yaygın biçimlerinden biri, özellikle motorlu araçların neden olduğu kirliliktir. (Açma, 2005). Gürültü kirliliği insan sağlığına zarar veren bir sorundur. Bu zararlar dikkat dağınıklığı, çalışmalarda verim düşüklüğü, yorgun ve halsiz olma, sinir hali, uyuma düzeninin bozulması olarak ele alınabilir. Gürültü artması durumunda ise çeşitli seviyelerde işitme kayıpları yaşanabilmektedir (Metintaş, 2002).

2.9.5. İklim Değişikliği

Dünyamız yaşam koşullarına uygun olduğu müddetçe canlılık devam edecektir. Bu koşulların zarar görmesi halinde yaşanan değişikliklere adapte olunamaz ise veya sorunlara çözümler üretilemez ise hayatın devamlılığı tehlike altına girebilir. İklimdeki değişiklikler geçmişten beri yaşanmıştır. Bu değişikliklerin önemli bir kısmı doğanın kendiliğinde meydana getirdiği nedenlerden dolayı yaşanmıştır. Ancak sanayi devriminden sonra yaşanan değişikliklerin çoğu yapay faktörlerden meydana gelmiştir. Sanayide gerçekleşen üretim sonucu açığa çıkan zararlı maddeler çevre sorunlarını beraberinde getirmiştir. Başlangıçta sadece sanayinin olduğu bölgeyi etkisi altına alan bu sorunlar daha sonra tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Kullanılan yenilenemez enerji kaynakları atmosfer tabakasında birikerek küresel ısınmaya sebep olmuş ve bu da iklimlerin değişmesine yol açmıştır. Gelecekte dünyayı etkisi altına alacak olan iklim değişikliği ile gereken mücadelelerin yapılması gerekmektedir. Ancak başta gelişmiş ülkeler olmak üzere bu yönde bir gelişme yeterli seviyede görülmemektedir. Geçmişten günümüze gelişen sanayileri ile belki de en çok zararı gelişmiş ülkeler vermiştir. Bu sorunun çözüme kavuşması için bu ülkeler üzerine düşeni yapmakla birlikte aynı zamanda diğer ülkelere de bu konuda öncülük ederek örnek olmalıdır (Öztürk, 2002).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Belirtilen amaçlar doğrultusunda bu çalışmadaki araştırmamız betimsel araştırma niteliğindedir. Betimsel araştırma var olan bilgilerin ne olduğuna dair betimle yapıp açıklamalar yaparak elde edilen sonuçların ortaya konularak incelenmesidir. Betimleme çalışmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Tarama modelleri ise var olan durumu, var olduğu biçimde ve nesnel bir yaklaşım ile ortaya koyma üzerine temellendirilmektedir (Karasar, 2009).

3.2. Çalışma Grubu

Bu çalışma, Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izniyle, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Mersin-Silifke'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokulun 4. sınıfından 50, lise 4. sınıfından 39, bir özel okulun 4. sınıfından 48, lise 4. sınıfından 47 öğrenci olmak üzere toplamda 184 öğrencinin katılımı ile çevre davranış ve farkındalık düzeyleri araştırılmıştır.

Tablo 3.1.

Çevre Davranış ve Çevre Farkındalık Ölçeklerini Dolduran Öğrenci Sayıları ve Özellikleri

Okul	Kız	Erkek	Toplam
Ortaokul (Devlet)	22	28	50
Ortaokul (Özel)	22	26	48
Lise (Devlet)	19	20	39
Lise (Özel)	29	18	47

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada, bu tezin ekler bölümünde örneği bulunan Serkan TİMUR ve Mehmet YILMAZ'ın Türkçe'ye uyarladıkları Çevre Davranış Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması adlı 20 maddeden oluşan davranış ölçeği öğrencilere uygulanmıştır. Ölçeğin tümü için hesaplanan Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .85'dir. Ölçek genel olarak çevre ile ilgili yapılması gereken davranışlar ile ilgilidir. Ezgi GÜVEN ve Mustafa AYDOĞDU'ya ait olan Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Öğretmen Adaylarının Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi isimli çalışmalarında yer alan ölçeğin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı .90'dır. Ölçekteki benzer maddeler çıkarılıp sadeleştirilerek 25 madde haline getirilmiştir ve öğrencilere uygulanmıştır. Ölçek genel olarak çevre sorunları ve çevre sorunlarının çözümü ile ilgilidir. Öğrencilere ölçeklerdeki maddeleri dikkatlice okuyarak kendilerine uygun olan seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.

Ölçeklerde öğrencilerin demografik özellikleri ve akademik başarılarına ilişkin bilgilerin toplanması için aşağıdaki sorular da sorulmuştur. Bu bilgiler, araştırmanın bağımsız

değişkenlerini oluşturan yaş, cinsiyet, okuduğu sınıf, not ortalaması, anne-baba eğitim durumu ve kardeş durumudur. Ölçek puanları bu bağımsız değişkenler bakımından istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

3.4. Veri Analizi

Öğrenciler tarafından doldurulan ölçekler üzerinde analizler gerçekleştirildi. Elde edilen sonuçlar t testi ile karşılaştırıldı ve korelasyonları belirlendi. Analiz sonuçlarının yorumlanması ile araştırma sorularına cevaplar bulunmaya çalışıldı.

Araştırmanın nicel verilerini analiz etmek için Microsoft Excel 2007 elektronik tablo programı kullanılmıştır. Öğrencilerin ölçeklere verdikleri yanıtların genel dağılımlarının belirlenmesi ve araştırılmasında betimsel istatistik tekniklerinden (aritmetik ortalama, standart sapma) yararlanılmıştır. Yapılan Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçlarına göre tüm grupların normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre t testleri ve varyans analizleri yapılmıştır. Bağımsız değişkenler bakımından farklı gruplarda yer alan öğrencilerin davranış ve farkındalık puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı t testleri ile araştırılmıştır. Öğrencilerin başarı notları ile farkındalık ve davranış puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon katsayıları belirlenmiş ve korelasyon grafikleri oluşturulmuştur. Anne baba eğitim durumu, abi ve ablaların varlığı gibi nitel özellikli bağımsız değişkenler bakımından gruplar arasında farklılıklar tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri ile araştırılmış ve varyans analizi tabloları oluşturulmuştur.

4. BULGULAR

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Tablo4.1. incelendiğinde p değerleri 0,05'ten büyük olduğundan verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bu sonuca göre t testi ve varyans analizleri yapılmıştır.

Tablo 4.1.
Normal Dağılım Tablosu

Kolmogorov-Smirnov Testi									
		Devlet ortaokul kız	Devlet ortaokul erkek	Özel ortaokul kız	Özel ortaokul erkek	Devlet lise kız	Devlet lise erkek	Özel lise kız	Özel lise erkek
N		22	28	22	26	19	20	29	18
Normal Parametreler ^{a,b}	Ortalama	67,00	57,03	66,90	61,15	67,26	63,80	63,34	58,61
	Standart sapma	9,88	10,17	10,31	14,26	11,91	8,28	11,51	15,80
En Uç Farklılık	Tümü	,09	,11	,17	,08	,11	,15	,06	,12
	Olumlu	,08	,11	,12	,04	,11	,11	,06	,12
	Olumsuz	-,09	-,08	-,17	-,08	-,09	-,15	-,06	-,07
Test İstatistiği		,09	,11	,17	,08	,11	,15	,06	,12
P değeri		,20 ^{c,d}	,20 ^{c,d}	,06 ^c	,20 ^{c,d}	,20 ^{c,d}	,20 ^{c,d}	,20 ^{c,d}	,20 ^{c,d}
a. Test dağılımı normal.									
b. Verilerden hesaplanmıştır.									
c. Önem düzeltme.									
d. Gerçek öneme sahip alt sınır.									

Çalışmada uygulanan her iki ölçek için ölçek puanları ve ortalama puanlar hesaplanmış ve aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.2.
Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Çevre Davranış ve Farkındalık Puan Ortalamaları ile Standart Sapmaları

Okul		Çevre Davranış Ölçeği (Ort±SS)	Çevre Farkındalık Ölçeği Puanı (Ort±SS)
Ortaokul (Devlet)	Kız	67,00±9,88	74,95±7,68
	Erkek	57,04±10,17	71,04±7,92
Ortaokul (Özel)	Kız	66,90±10,31	76,59±8,60
	Erkek	61,15±14,26	73,77±8,86
Lise (Devlet)	Kız	67,26±11,91	67,16±5,79
	Erkek	63,80±8,28	66,15±4,00
Lise (Özel)	Kız	63,34±11,51	78,17±10,66
	Erkek	56,61±15,80	72,39±11,73

Ölçeklerin istatistik değerlendirmeleri t testi, korelasyon katsayıları ve varyans analizleri ile gerçekleştirilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.3. incelendiğinde ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanlarının ortalamaları birbirine yakın çıktığı görülmektedir. Ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanları arasında ise anlamlı bir fark vardır ($P < 0,05$).

Tablo 4.3.
Ortaokul 4. Sınıf ve Lise 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları İçin t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
ortaokul	98	73,89	8,41	0,04
lise	86	71,73	10,09	

Ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.4. incelendiğinde ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puanları ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($P > 0,05$).

Tablo 4.4.
Ortaokul 4. Sınıf Öğrencileri ile Lise 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
ortaokul	98	62,58	11,98	0,33
lise	86	63,33	12,14	

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Devlet ortaokulu 4. sınıf öğrencileri ile özel ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.5. incelendiğinde devlet ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile özel ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanlarının ortalamaları birbirine yakın çıktığı görülmektedir. Devlet ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile özel ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanları arasında ise anlamlı bir fark yoktur ($P > 0,05$).

Tablo 4.5.
Devlet Ortaokulu 4. Sınıf Öğrencileri ile Özel Ortaokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
devlet	50	73,89	8,41	0,08
özel	48	75,06	8,77	

Devlet ortaokulu 4. sınıf öğrencileri ile özel ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.6. incelendiğinde devlet ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile özel ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanlarının ortalamaları birbirine yakın çıktığı görülmektedir. Devlet ortaokul 4. sınıf öğrencileri ile özel ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanları arasında ise anlamlı bir fark yoktur ($P>0,05$).

Tablo 4.6.
Devlet Ortaokulu 4. sınıf Öğrencileri ile Özel Ortaokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
devlet	50	71,69	7,48	0,09
özel	48	73,26	7,76	

Devlet lise 4. sınıf öğrencileri ile özel lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.7. incelendiğinde devlet lise 4. sınıf öğrencileri ile özel lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puan ortalamaları arasında az bir fark olduğu görülmektedir. Devlet lise 4. sınıf öğrencileri ile özel lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($P<0,05$).

Tablo 4.7.
Devlet Lise 4. Sınıf Öğrencileri ile Özel Lise 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
devlet	39	66,64	4,91	0,04
özel	47	75,96	11,32	

Devlet lise 4. sınıf öğrencileri ile özel lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.8. incelendiğinde devlet lise 4. sınıf öğrencileri ile özel lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puan ortalamaları arasında az bir fark olduğu görülmektedir. Devlet lise 4. sınıf öğrencileri ile özel lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($P<0,05$).

Tablo 4.8.
Devlet Lise 4. Sınıf Öğrencileri ile Özel Lise 4. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
devlet	39	69,73	5,61	0,04
özel	47	72,85	10,47	

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Devlet ortaokul 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin çevre davranış puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.9. incelendiğinde devlet ortaokul 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre davranış puanları ortalamaları arasında ciddi bir fark olduğu görülmektedir. Devlet ortaokul 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre davranış puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($P<0,05$).

Tablo 4.9.

Devlet Ortaokul 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
kız	22	67,00	9,88	0,0005
erkek	28	57,04	10,17	

Devlet ortaokulu 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin çevre farkındalık puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.10. incelendiğinde devlet ortaokulu 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre farkındalık puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Erkek ve kız öğrencilerin çevre farkındalık puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($P<0,05$).

Tablo 4.10.

Devlet Ortaokulu 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
kız	22	74,95	7,68	0,04
erkek	28	71,04	7,92	

Özel ortaokul 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin çevre farkındalık puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.11. incelendiğinde özel ortaokul 4. sınıf erkek ve kız öğrencilerin çevre farkındalık puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Özel ortaokul 4. sınıf erkek ve kız öğrencilerin çevre farkındalık puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($P>0,05$).

Tablo 4.11.

Özel Ortaokul 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerinin Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
kız	22	76,59	8,60	0,13
erkek	26	73,77	8,86	

Özel ortaokul 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin çevre davranış puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.12. incelendiğinde özel ortaokul 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre davranış puan ortalamaları arasında ciddi bir farkın olmadığı görülmektedir. Özel ortaokul 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre davranış puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($P>0,05$).

Tablo 4.12.

Özel Ortaokul 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
kız	22	66,90	10,31	0,07
erkek	26	61,15	14,26	

Devlet lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin çevre farkındalık puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.13. incelendiğinde devlet lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre farkındalık puan ortalamaları arasında az bir fark olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin çevre farkındalık puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($P<0,05$).

Tablo 4.13.

Devlet Lise 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencileri Arasındaki Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
kız	19	67,16	5,79	0,04
erkek	20	66,15	4,00	

Devlet lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin çevre davranış puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.14. incelendiğinde devlet lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre davranış puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Devlet lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre davranış puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($P>0,05$).

Tablo 4.14.

Devlet Lise 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
kız	19	67,26	11,91	0,14
erkek	20	63,80	8,28	

Özel lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin çevre farkındalık puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.15. incelendiğinde özel lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin farkındalık puanları ortalamaları arasında çok büyük bir farkın olmadığı görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin çevre farkındalık puanları arasında anlamlı bir fark vardır ($P<0,05$).

Tablo 4.15.

Özel Lise 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrenciler Arasındaki Çevre Farkındalık Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
kız	29	78,17	10,66	0,04
erkek	18	72,39	11,73	

Özel lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerinin çevre davranış puanları analiz edilmiştir. Tablo 4.16. incelendiğinde özel lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre davranış puan

ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Özel lise 4. sınıf kız ve erkek öğrencilerin çevre davranış puanları arasında anlamlı bir fark yoktur ($P>0,05$).

Tablo 4.16.

Özel Lise 4. Sınıf Kız ve Erkek Öğrencilerin Çevre Davranış Puanları t Testi Sonuçları

veri	N	Ort.	SS	p
kız	29	63,34	11,51	0,12
erkek	18	58,61	15,80	

4.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Aşağıda anne-baba eğitim durumu ile kardeş sayısı durumunun çevre davranış ve farkındalık puanları ile arasındaki ilişkilere ait tablolar verilmiştir.

Anne eğitim durumu ile çevre davranış puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 4.17. incelendiğinde puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Lise puan ortalaması en yüksek çıkmıştır. Eğitim durumları ile çevre davranış puanı arasında ise anlamlı bir fark yoktur ($P>0,05$).

Tablo 4.17.

Anne Eğitim Durumu ile Çevre Davranış Puanı Arasındaki İlişki
Anova: Tek etken

ÖZET				
Gruplar	Say	Toplam	Ortalama	Varyans
İlkokul	50,00	3047,00	60,94	135,20
Ortaokul	32,00	1915,00	59,84	133,36
Lise	56,00	3434,00	61,32	144,22
Üniversite	46,00	2769,00	60,20	170,03

ANOVA

Varyans Kaynağı	SS	df	MS	F	P-değeri	F ölçütü
Gruplar Arasında	59,59	3,00	19,86	0,14	0,94	2,65
Gruplar İçinde	26342,49	180,00	146,35			
Toplam	26402,08	183,00				

Anne eğitim durumu ile çevre farkındalık puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 4.18. incelendiğinde ortalama puanlara bakıldığında ortaokula ait puanın daha düşük olduğu diğer ortalamaların ise birbirine yakın olduğu görülmektedir. Eğitim durumu ile çevre farkındalık arasında ise anlamlı bir fark vardır ($P<0,05$).

Tablo 4.18.
Anne Eğitim Durumu ile Çevre Farkındalık Puanı Arasındaki İlişki
Anova: Tek Etken

ÖZET				
<i>Gruplar</i>	<i>Say</i>	<i>Toplam</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Varyans</i>
İlkokul	51	3704	72,62	87,31
Ortaokul	31	2125	68,54	58,05
Lise	56	4179	74,62	87,22
Üniversite	46	3401	73,93	89,39

ANOVA						
<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-değeri</i>	<i>F ölçütü</i>
Gruplar Arasında	806,59666	3	268,86	3,24	0,02	2,65
Gruplar İçinde	14927,528	180	82,93			
Toplam	15734,125	183				

Baba eğitim durumu ile çevre davranış puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 4.19. incelendiğinde ortalama puanların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Eğitim durumu ile çevre davranış puanı arasında anlamlı bir fark yoktur ($P>0,05$).

Tablo 4.19.
Baba Eğitim Durumu ile Çevre Davranış Puanı Arasındaki İlişki
Anova: Tek Etken

ÖZET				
<i>Gruplar</i>	<i>Say</i>	<i>Toplam</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Varyans</i>
İlkokul	47,00	2834,00	60,30	151,08
Ortaokul	30,00	1870,00	62,33	172,02
Lise	47,00	2804,00	59,66	126,49
Üniversite	60,00	3657,00	60,95	144,12

ANOVA						
<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-değeri</i>	<i>F ölçütü</i>
Gruplar Arasında	142,18	3,00	47,39	0,32	0,81	2,65
Gruplar İçinde	26259,90	180,00	145,89			
Toplam	26402,08	183,00				

Baba eğitim durumu ile çevre farkındalık puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 4.20. incelendiğinde ortalama puanlara bakıldığında ilkökul eğitim durumuna ait puanın diğer

eğitim durumlarına göre daha düşük olduğu görülmektedir. İlkokul eğitim durumu ile üniversite eğitim durumu arasında ise belirgin bir fark vardır. Eğitim durumları ile çevre farkındalık puanları arasında ise anlamlı bir fark vardır ($P < 0,05$).

Tablo 4.20.

Baba Eğitim Durumu ile Çevre Farkındalık Puanı Arasındaki İlişki
Anova: Tek Etken

ÖZET				
<i>Gruplar</i>	<i>Say</i>	<i>Toplam</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Varyans</i>
İlkokul	46	3243	70,5	68,38
Ortaokul	28	2027	72,39	117,50
Lise	50	3595	71,90	74,62
Üniversite	60	4543	75,71	85,83

ANOVA

<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-değeri</i>	<i>F ölçütü</i>
Gruplar Arasında	798,00766	3	266,00	3,19	0,02	2,65
Gruplar İçinde	14970,86	180	83,17			
Toplam	15768,87	183				

Kardeş durumu ile çevre davranış puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 4.21. incelendiğinde ortalama puanların birbirine yakın olduğu görülmektedir. En fazla puan ortalaması ablası olan öğrencilerde çıkarken en az ortalama abisi olan öğrencilere aittir. Kardeşi olmayan öğrenciler ile her iki kardeşe de sahip olan öğrencilerin ise puan ortalamaları birbirine yakın çıktığı görülmektedir. Elde edilen p değerine göre ise kardeş durumu ile çevre davranış puanı arasında anlamlı bir fark yoktur ($P > 0,05$).

Tablo 4.21.

Kardeş Durumu ile Çevre Davranış Puanı Arasındaki İlişki
Anova: Tek Etken

ÖZET				
<i>Gruplar</i>	<i>Say</i>	<i>Toplam</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Varyans</i>
YOK	86	5223	60,73	182,57
ABLA	38	2402	63,21	114,50
ABİ	40	2359	58,98	117,31
HER İKİSİ	19	1136	59,79	80,62

ANOVA

<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-değeri</i>	<i>F ölçütü</i>
------------------------	-----------	-----------	-----------	----------	-----------------	-----------------

Gruplar						
Arasında	373,60	3,00	124,53	0,86	0,46	2,66
Gruplar İçinde	25781,30	179,00	144,03			
Toplam	26154,90	182,00				

Kardeş durumu ile çevre farkındalık puanı arasındaki ilişki incelenmiştir. Tablo 4.22. incelendiğinde abisi ve ablası olan öğrenciler ile kardeşi olmayan ve her iki kardeşe de sahip olan öğrencilerin ortalama puanlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Elde edilen p değerine göre kardeş durumu ile çevre farkındalık puanı arasında anlamlı bir fark yoktur ($P > 0,05$).

Tablo 4.22.
Kardeş Durumu ile Çevre Farkındalık Puanı Arasındaki İlişki
Anova: Tek Etken

ÖZET

<i>Gruplar</i>	<i>Say</i>	<i>Toplam</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Varyans</i>
YOK	86	6241	72,56	89,65
ABLA	38	2783	73,23	82,99
ABİ	41	3003	73,24	63,73
HER İKİSİ	19	1379	72,57	141,03

ANOVA

<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P-değeri</i>	<i>F ölçütü</i>
Gruplar						
Arasında	20,18	3	6,72	0,07	0,97	2,65
Gruplar İçinde	15780,14	180	87,66			
Toplam	15800,33	183				

4.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tüm öğrencilerin çevre davranış puanları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,24 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin çevre davranış puanları ile çevre farkındalık puanları arasında az bir ilişki olduğu söylenebilir.

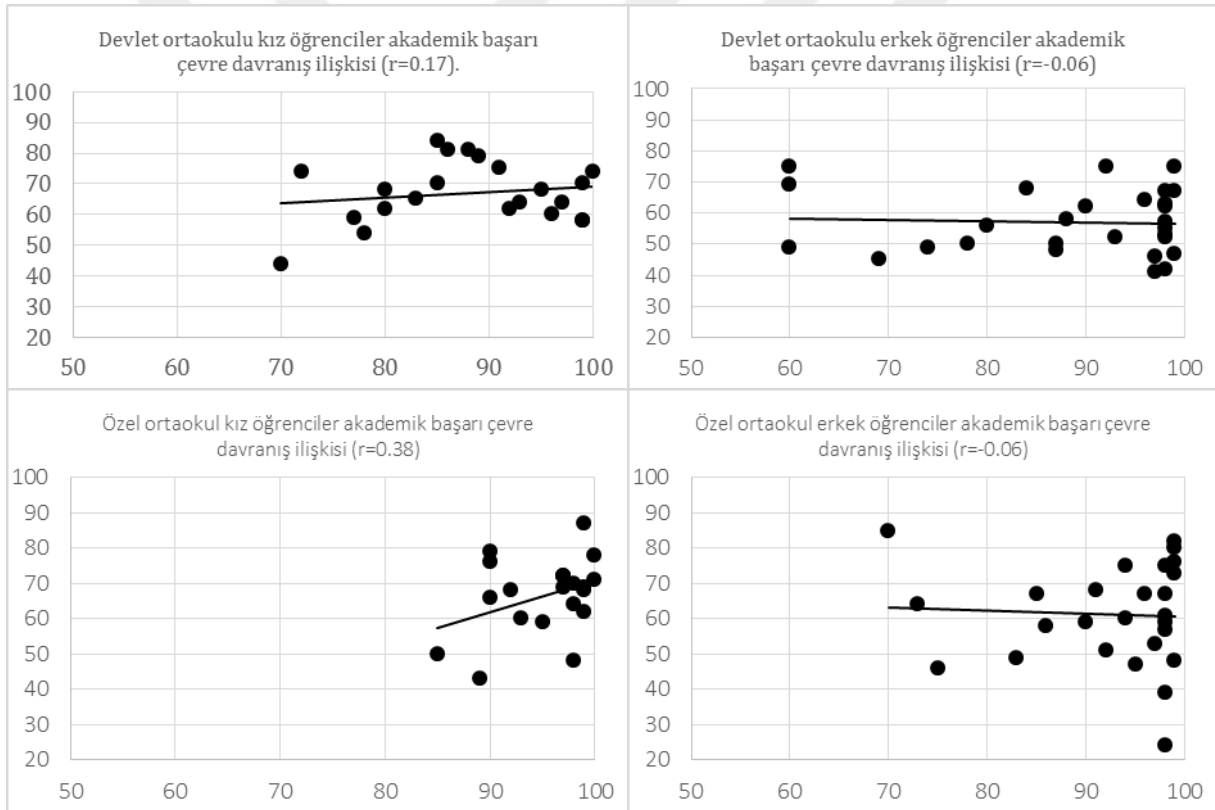
4.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Tüm öğrencilerin not ortalamaları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,03 olarak hesaplanmıştır. Tüm öğrencilerin not ortalamaları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,42 olarak hesaplanmıştır.

Lise öğrencilerinin not ortalamaları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,06 olarak hesaplanmıştır. Lise öğrencilerinin not ortalamaları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,52 olarak hesaplanmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin not ortalamaları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,06 olarak hesaplanmıştır. Ortaokul öğrencilerinin not ortalaması ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,33 olarak hesaplanmıştır.

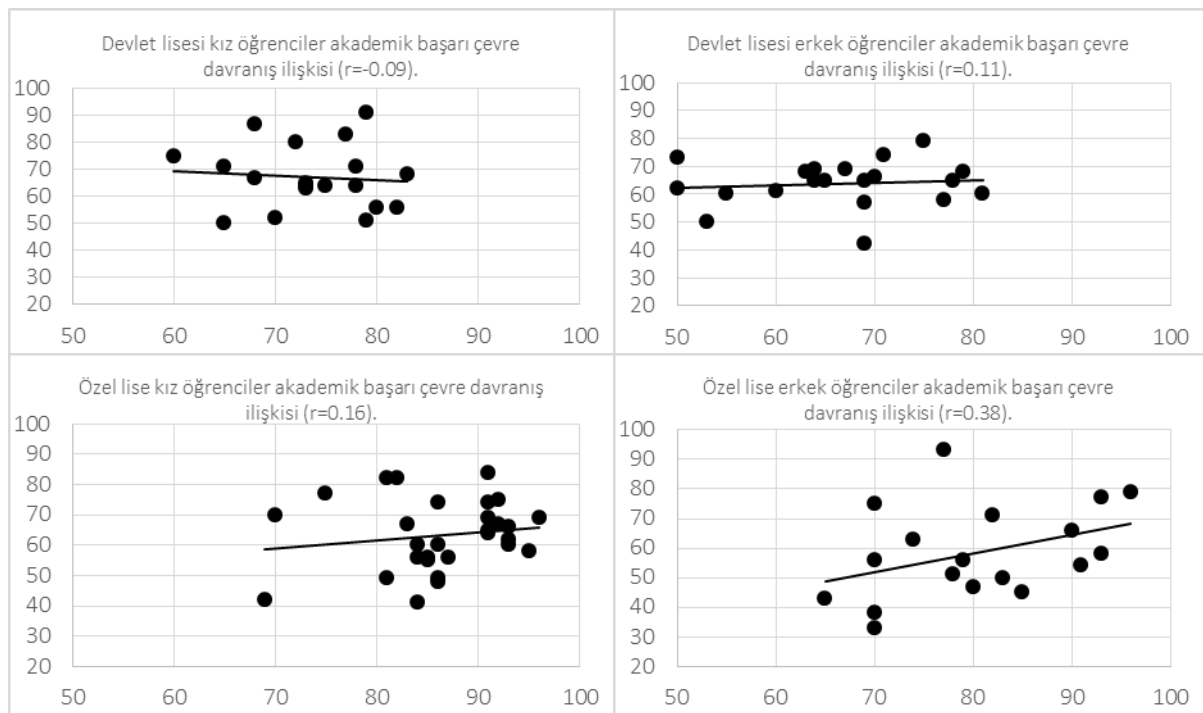
Aşağıda öğrencilerin başarı notları(x eksen) ile çevre davranış puanları(y eksen) arasındaki ilişkiler verilmiştir.

Şekil 4.1. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Türü ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Davranış Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Devlet ortaokul kız öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.1. incelendiğinde öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasında benzerlik görülmemektedir. Öğrencilerin başarı puanları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,17 olarak hesaplanmıştır. Devlet ortaokul erkek öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.1. incelendiğinde

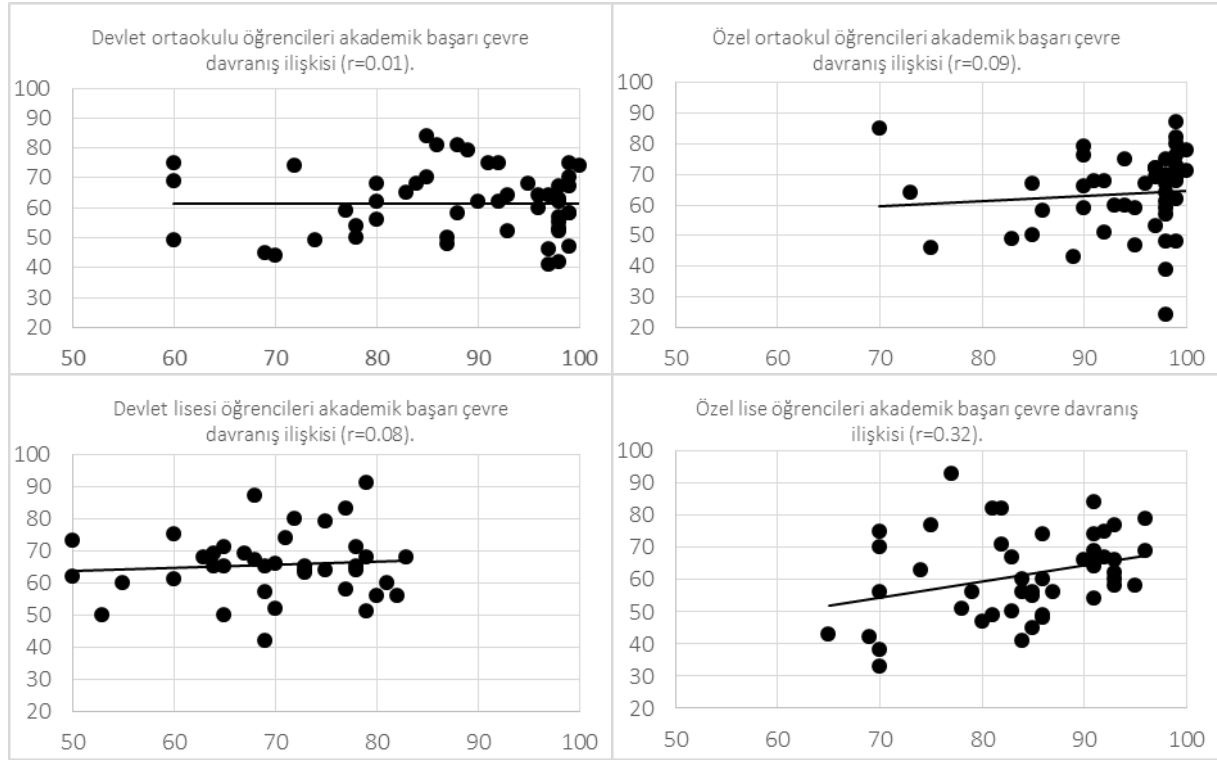
başarı notu yüksek olan birçok öğrencinin çevre davranış puanlarının çok düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,06 olarak hesaplanmıştır. Özel ortaokul kız öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.1. incelendiğinde bazı öğrencilerin başarı notu düşük iken çevre davranış puanı daha yüksek çıktığı görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,38 olarak hesaplanmıştır. Özel ortaokul erkek öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.1. incelendiğinde başarı notu yüksek olan birçok öğrencinin çevre davranış puanlarının düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,06 olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.2. Lise Öğrencilerinin Okul Türü ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Davranış Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Devlet lise kız öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.2. incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının başarı puanları ile çevre davranış puanları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Çok az sayıda öğrencinin başarı notu ile çevre davranış puanı birbirine yakındır. Öğrencilerin başarı notu ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,09 olarak hesaplanmıştır. Devlet lise erkek öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.2. incelendiğinde öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notu ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,11 olarak hesaplanmıştır. Özel lise kız öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları

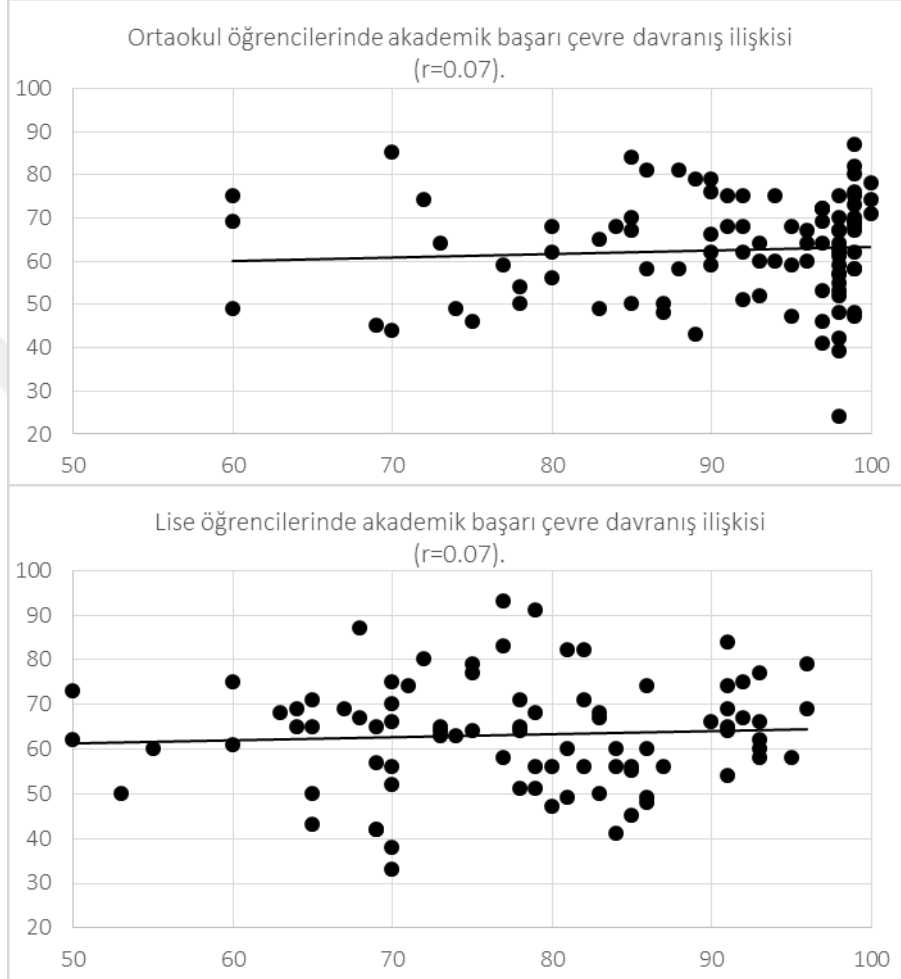
arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.2. incelendiğinde öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,16 olarak bulunmuştur. Özel lise erkek öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.2. incelendiğinde öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasında ciddi farklılıklar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,38 bulunmuştur.

Şekil 4.3. Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Okul Türü Değişkeni Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Davranış Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Devlet ortaokulu öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.3. incelendiğinde başarı notu yüksek olan birçok öğrencinin çevre davranış puanının daha düşük olduğu çok az bir öğrencinin başarı notu ile çevre davranış puanının benzerlik gösterdiği görülmektedir. Öğrencilerin başarı notu ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,01 olarak hesaplanmıştır. Özel ortaokul öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.3. incelendiğinde başarı notu yüksek olan birçok öğrencinin çevre davranış puanının daha az olduğu görülmektedir. Çok az bir öğrenci grubunun başarı notu ile çevre davranış puanı birbirine yakın çıkmıştır. Öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,09 olarak hesaplanmıştır. Devlet lisesi öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.3. incelendiğinde öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları

arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notu ile çevre davranış puanı arasındaki korelasyon 0,08 olarak hesaplanmıştır. Özel lise öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.3. incelendiğinde öğrencilerin başarı notu ile çevre davranış puanı arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notu ile çevre davranış puanı arasındaki korelasyon 0,32 olarak hesaplanmıştır.

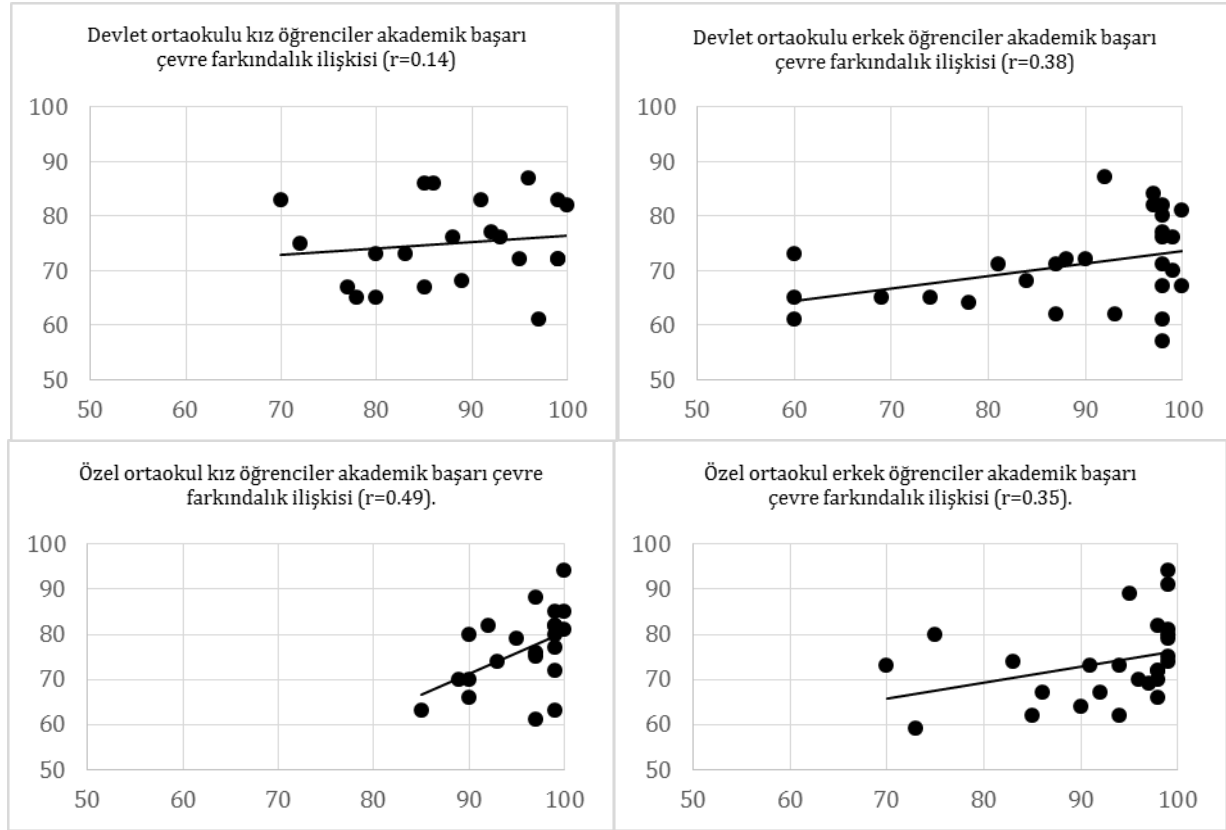

Şekil 4.4. Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Not Ortalamaları ile Çevre Davranış Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Ortaokul öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.4. incelendiğinde başarı notu yüksek olan öğrencilerin çevre davranış puanlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,07 olarak hesaplanmıştır. Lise öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.4. incelendiğinde başarı notları ile çevre davranış puanları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Lise öğrencilerinin başarı notları ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,07 olarak hesaplanmıştır.

Tüm öğrencilerin başarı notu ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,03 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin başarı notları ile çevre davranış puanları arasında az bir ilişki vardır.

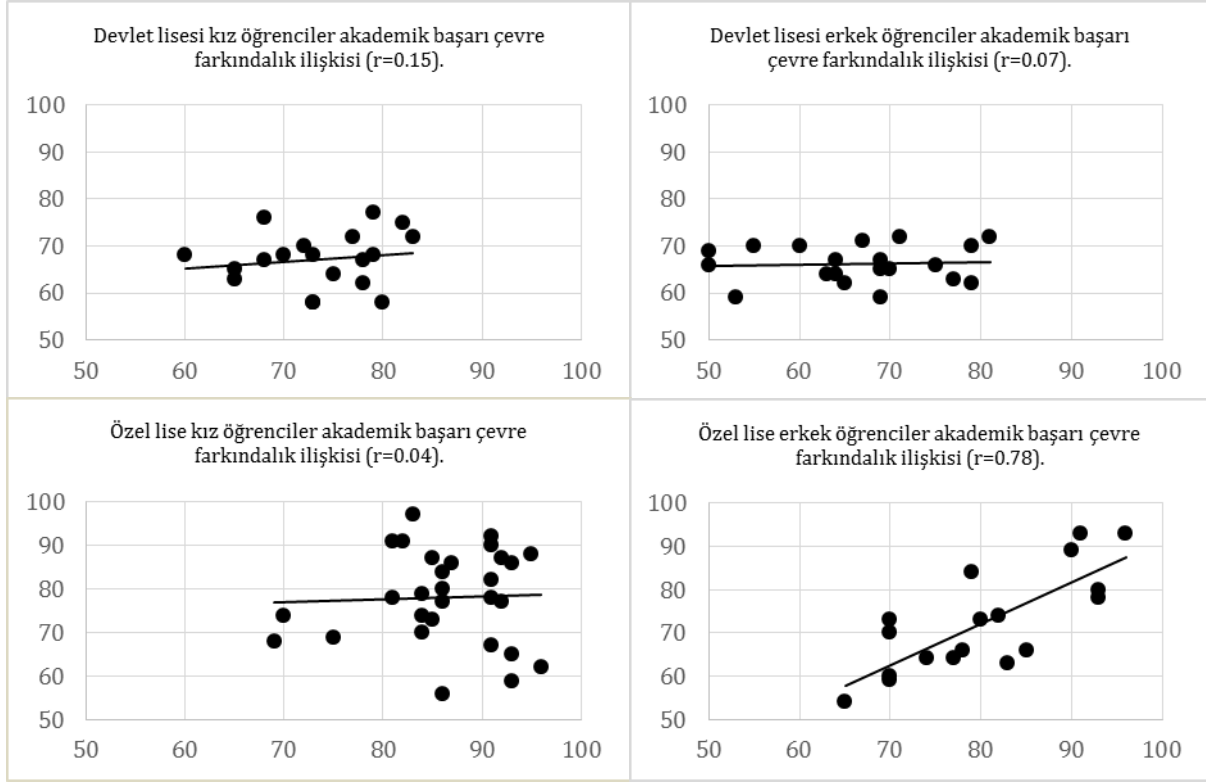
Aşağıda öğrencilerin başarı puanları(x eksen) ile çevre farkındalık puanları(y eksen) arasındaki ilişkiler verilmiştir.

Şekil 4.5. Ortaokul Öğrencilerinin Okul Türü ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Farkındalık Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Devlet ortaokul kız öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.5. incelendiğinde başarı notu yüksek olan birçok öğrencinin çevre farkındalık puanlarının düşük olduğu, sadece birkaç öğrencinin başarı notu ile çevre farkındalık puanları arasındaki farkın az olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,14 olarak hesaplanmıştır. Devlet ortaokul erkek öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.5. incelendiğinde birçok öğrencinin farkındalık puanının başarı notlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,38 olarak hesaplanmıştır. Özel ortaokul kız öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.5. incelendiğinde birçok öğrencinin çevre farkındalık puanının başarı notundan daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin

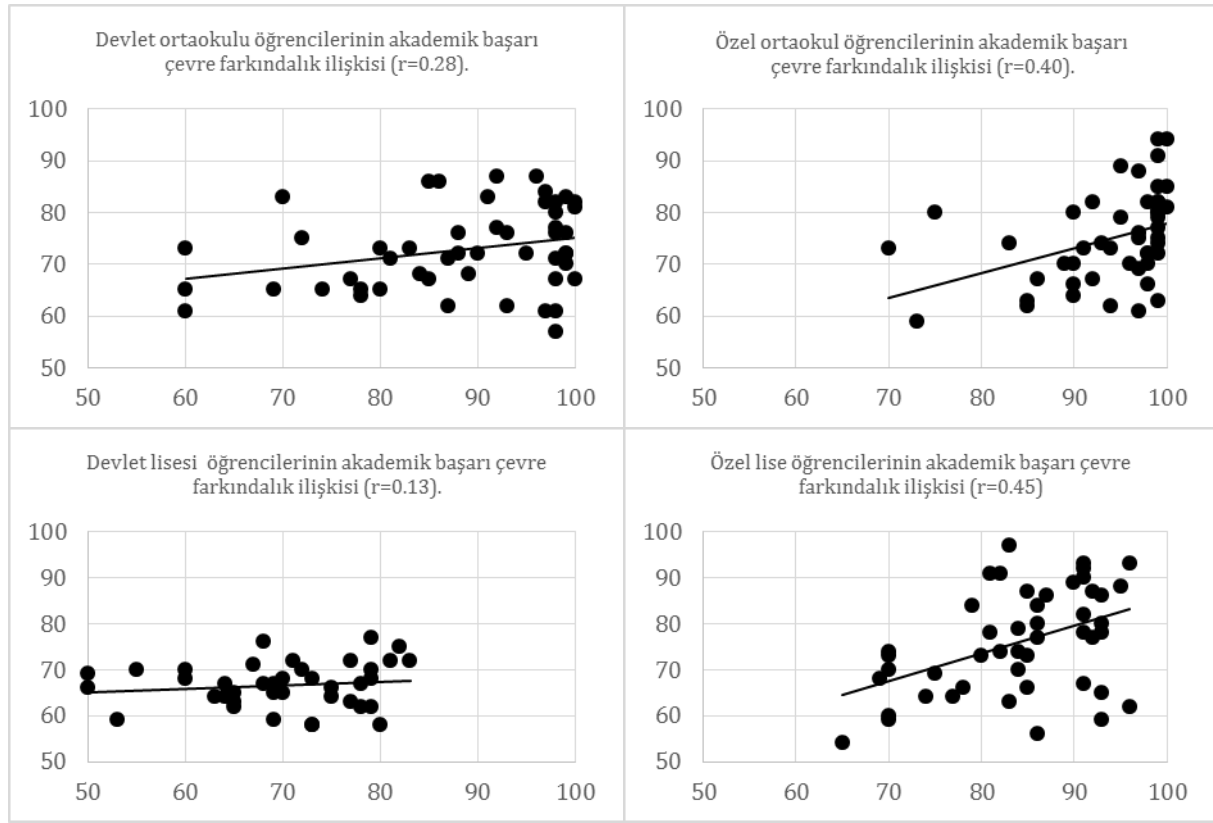
başarı puanları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,49 olarak hesaplanmıştır. Özel ortaokul erkek öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.5. incelendiğinde başarı puanı yüksek olan birçok öğrencinin çevre farkındalık puanları düşük çıkmıştır. Çok az bir öğrencinin başarı notu ile çevre farkındalık puanı paralellik göstermektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,35 olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.6. Lise Öğrencilerinin Okul Türü ve Cinsiyet Değişkenleri Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Farkındalık Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Devlet lisesi kız öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.6. incelendiğinde birçok öğrencinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasında farklılıklar vardır. Sadece birkaç öğrencinin başarı notu ile çevre farkındalık puanı benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,15 olarak hesaplanmıştır. Devlet lisesi erkek öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.6. incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasında ciddi farklılıklar olduğu sadece birkaç öğrencide benzerlikler görülmektedir. Öğrencilerin başarı puanları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,07 olarak hesaplanmıştır. Özel lise kız öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.6. incelendiğinde birçok öğrencinin başarı notu ile çevre

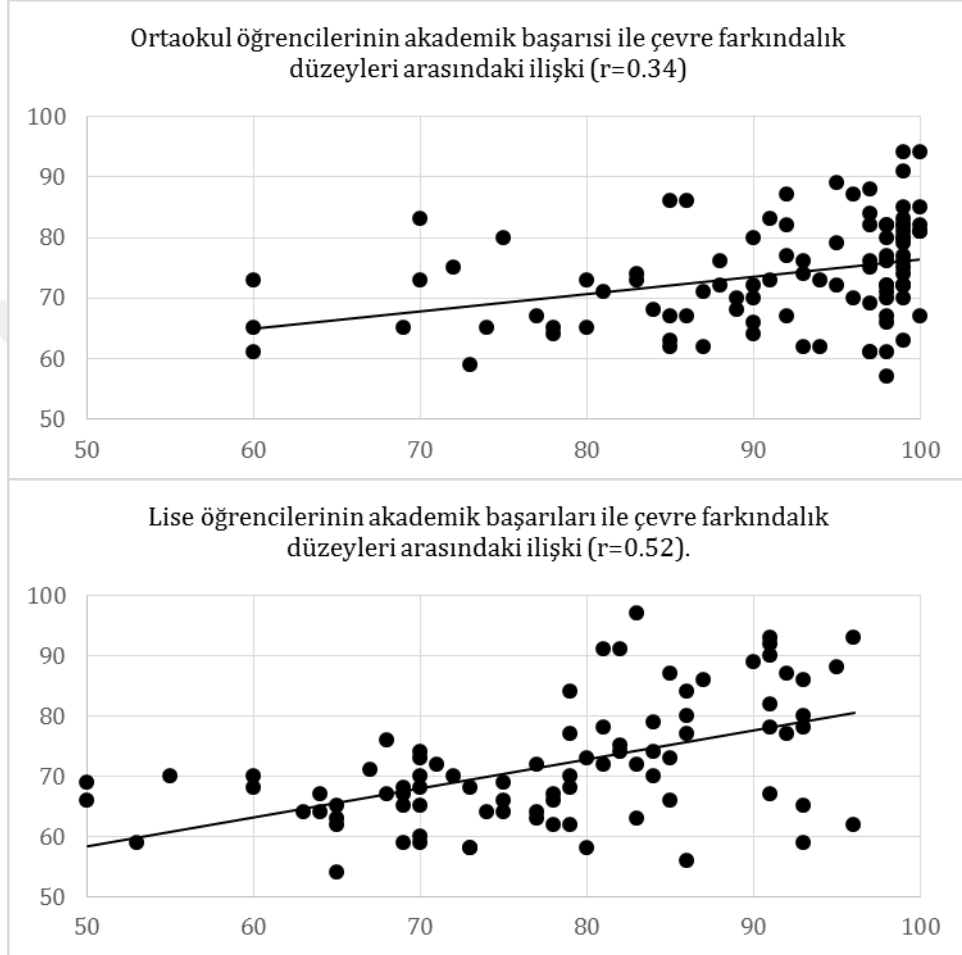
farkındalık puanları arasında ciddi farklılıklar olduğu sadece birkaç öğrencide benzerlikler görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,04 olarak hesaplanmıştır. Özel lise erkek öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.6. incelendiğinde genel anlamda öğrencilerin çevre farkındalık puanları başarı notlarından yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,78 olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.7. Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Okul Türü Değişkeni Bakımından Not Ortalamaları ile Çevre Farkındalık Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Devlet ortaokulu öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.7. incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının başarı notları çevre farkındalık puanlarından düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,28 olarak hesaplanmıştır. Özel ortaokul öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.7. incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmının başarı notları çevre farkındalık puanlarından düşük olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,40 olarak hesaplanmıştır. Devlet lisesi öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.7. incelendiğinde bazı öğrencilerin çevre farkındalık puanı başarı notundan yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin başarı notu ile çevre farkındalık puanı arasındaki korelasyon 0,13 olarak hesaplanmıştır. Özel lise öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.7. incelendiğinde birçok öğrencinin başarı notu ile çevre farkındalık puanının farklı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,45 olarak hesaplanmıştır.

Şekil 4.8.- Ortaokul ve Lise Öğrencilerinin Not Ortalamaları ile Çevre Farkındalık Puanları Arasındaki Korelasyonlar

Ortaokul öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.8. incelendiğinde başarı notu düşük birçok öğrencinin çevre farkındalık puanının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,34 olarak hesaplanmıştır. Lise öğrencilerinin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Şekil 4.8. incelendiğinde başarı notu düşük birçok öğrencinin çevre farkındalık puanının daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,52 olarak hesaplanmıştır.

Tüm öğrencilerin başarı notu ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon 0,36 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık puanları arasında az bir ilişki olduğu söylenebilir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmadan elde edilen bulgular incelenmiş ve bazı sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puan ortalaması 73,89 lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puan ortalaması ise 71,73 bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri ise 0,04 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Lise 4 öğrencileri ortaokul 4. sınıf öğrencilerinden 4 yıl daha fazla öğrenim gördükleri için çevre farkındalıklarının daha yüksek çıkması beklenmekteydi ancak daha düşük çıkmıştır. Bunun sebebi lise eğitiminin daha teorik dersler içermesi dolayısı ile çevre konusundan uzakta kalması olabilir.

Devlet ortaokulu 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puan ortalaması 73,89 özel ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puan ortalaması ise 75,06 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonu elde edilen p değeri ise 0,08 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bunun sebebi özel okuldaki sınıf mevcudlarının daha az olduğu için öğretmenlerin daha çok ilgilenme fırsatı olması, özel okul olması dolayısı ile çevre ile ilgili daha çok etkinliklere yer vermiş olmaları olabilir.

Devlet lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puan ortalaması 66,64 özel lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre farkındalık puan ortalaması ise 75,96 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda elde edilen p değeri 0,04 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bunun sebebi özel okulun sınıf mevcudunun az olması, çevre etkinliklerinin daha fazla yapılması, okulun ve velilerin çevreye karşı daha bilinçli olmaları olabilir.

Devlet ortaokulu 4. sınıf kız öğrencilerin çevre farkındalık puan ortalaması 74,95 erkek öğrencilerin ise 71,04 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri 0,04 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Ortalama puanların birbirine yakın çıkmasının sebebi aynı eğitimi alıyor olmaları olabilir.

Özel ortaokul 4. sınıf kız öğrencilerin çevre farkındalık puan ortalaması 76,59 erkek öğrencilerin ise 73,77 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri 0,13 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ortalamaların birbirine yakın çıkmasının sebebi aynı eğitimi alıyor olmaları olabilir.

Devlet lise 4. sınıf erkek öğrencilerin çevre farkındalık puan ortalaması 67,16 kız öğrencilerin ise 66,15 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri 0,04 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi cinsiyet ile ilgili bir özellik olabilir.

Özel lise 4. sınıf erkek öğrencilerin çevre farkındalık puan ortalaması 72,39 kız öğrencilerin ise 78,17 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri ise

0,04 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi cinsiyet ile ilgili bir özellik olabilir.

Öğrencilerin çevre davranış puanları analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına bakıldığında;

Ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puan ortalaması 62,58 lise 4. sınıf öğrencilerinin ise 63,33 olarak bulunmuştur. T testi sonucu elde edilen p değeri 0,33 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olmadığı görülmüş. Sebebi ise lise müfredatında çevre ile ilgili yeterli kazanımların olmaması, mevcut olan kazanımların ise derslerle yeteri kadar ilişkilendirilememesi, lise müfredatının daha çok teorik bilgiye yer vermesi olabilir.

Devlet ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puan ortalaması 61,42 özel ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin ise 63,79 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri 0,16 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Özel ortaokulun puan ortalamasının daha fazla çıkmasının sebebi okul yönetiminin çevreye daha fazla önem vermesi velilerin daha duyarlı olması olabilir.

Devlet lise 4. sınıf öğrencilerinin çevre davranış puan ortalaması 65,48 özel lise 4. sınıf öğrencilerinin ise 61,53 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri 0,06 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Devlet lise 4. sınıf öğrencilerinin puan ortalamasının daha fazla çıkmasının sebebi velilerin çevreye karşı daha duyarlı olması olabilir.

Devlet ortaokul 4. sınıf erkek öğrencilerin çevre davranış puan ortalaması 57,04 kız öğrencilerin ise 67 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri 0,0005 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi cinsiyet ile ilgili bir özellik olabilir.

Özel ortaokul 4. sınıf erkek öğrencilerin çevre davranış puan ortalaması 61,15 kız öğrencilerin ise 66,9 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri 0,06 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kız öğrencilerin ortalama puanının daha fazla çıkmasının sebebi cinsiyet özelliği olabilir.

Devlet lise 4. sınıf kız öğrencilerin çevre davranış puan ortalaması 67,26 erkek öğrencilerin ise 63,8 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri ise 0,14 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Kız öğrencilerin ortalama puanının daha fazla çıkmasının sebebi cinsiyet özelliği olabilir.

Özel lise 4. sınıf kız öğrencilerin çevre davranış puan ortalaması 63,34 erkek öğrencilerin ise 58,61 olarak hesaplanmıştır. Yapılan t testi sonucu elde edilen p değeri 0,12 olarak hesaplanmış ve anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kız öğrencilerin puan ortalamasının fazla çıkmasının sebebi cinsiyet özelliği olabilir.

Tüm öğrencileri çevre davranış puanları ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon katsayısı 0,24 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre tüm öğrencilerin çevre

davranış puanları ile çevre farkındalık puanları arasında az bir ilişki olduğu söylenebilir. Farkındalık puanı az olan öğrencilerin davranış puanlarının da az olması beklenen bir durumdur. Ancak farkındalığı yüksek olan öğrencilerin davranış puanlarının düşük olmasının sebebi bilgilerini eylememe dökememesi, bireysel olarak çevreye verdiği zararı önemsememeleri olabilir.

Öğrencilerin başarı notları ile çevre farkındalık ve davranış puanları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu araştırma sonuçlarından elde edilen korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Hesaplanan sonuçlarına göre öğrencilerin not ortalaması ile çevre davranış puanları arasındaki korelasyon 0,03 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin not ortalaması ile çevre farkındalık puanları arasındaki korelasyon ise 0,42 olarak hesaplanmıştır. Bu da bize başarı notları ile çevre davranış arasında çok az bir ilişki olduğunu gösterirken farkındalık ile daha yüksek bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Başarı puanının farkındalık üzerinde daha fazla etkisinin olmasının sebebi ise derslerdeki çevre ile ilgili kazanımların öğrencilere farkındalık anlamında daha çok katkı yaparken davranış anlamında yeterli katkıyı veremediği görülmektedir. Bu da derslerin sadece teoride kaldığı davranışa aktarılamadığını gösteriyor olabilir.

Anne ve baba eğitim durumunun öğrencilerdeki çevre farkındalık ve davranışları üzerindeki etkisi incelendiğinde ortalama puan sonuçlarına göre anne ve baba eğitimin durumunun davranış üzerinde fazla bir etkisi olmamasına karşın farkındalık üzerinde puan farkları göze çarpmaktadır. Bu sonuçlara göre anne ve babalar öğrencilere farkındalık anlamında bilgiler verip bilinçli olmalarını sağlamaya çalışırken davranışa dökemeyip davranış anlamında örnek olamamaları etken olabilir. Anne ve baba eğitim durumlarına göre farkındalık puan ortalamaları incelendiğinde ilkokuldan üniversiteye doğru giderken puan ortalamalarında artış olması beklenirken anne eğitim durumu ortaokul puan ortalaması en düşük çıkarken lise eğitim durumuna ait puan ortalaması ise en yüksek çıkmıştır. Baba eğitim durumunda ise beklenen sonuca yakın bir sonuç çıkmıştır. Bu sonuçlara göre anne eğitim durumlarının çevre farkındalığı üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Babalar ise çevre konusunda örgün eğitimden ziyade yaygın eğitim sonucunda bilinç kazanmış olabilir.

Kardeş durumunun çevre farkındalık ve davranış üzerine etkisi incelendiğinde ablası olan öğrencilerin davranış puan ortalamaları en yüksek çıkarken farkındalık anlamında ise puanlar birbirine yakın çıkmıştır. Bu sonuçlara göre çevre davranış anlamında ablanın tek başına daha çok etkili olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi ablaların çevre konusunda daha bilgili ve duyarlı olması, kardeşlerine de bu anlamda örnek olmaları olabilir.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ışığında öğrencilerin çevre farkındalık ve davranış düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Başarı puanı yüksek olan öğrencilerin çevre farkındalık ve davranış puanları düşük çıkmıştır. Buradan hareketle okul başarı puanı ile çevre davranış ve farkındalık arasında bir ilişki olmadığı söylenebilir. Bu durumun nedeni derslerdeki

kazanımların çevre ile yeteri kadar ilişkili olmaması dolayısı ile öğretmenlerin de çevre konusu üzerinde yeterince durmaması etkili olabilir.

Literatür incelendiğinde bireylerin çevre davranış ve farkındalık düzeylerini düşük olarak gösteren başka çalışmalara rastlamak mümkündür. Çakıcı, Kavas ve Oğuz(2010) çalışmalarında Ankara'daki üniversite öğrencilerinin çevre ile ilgili dersler görmelerine rağmen beklenen seviyenin aşağısında bir sonuçla karşı karşıya kalmışlardır. Demirbaş ve Pektaş (2009)'ın yaptıkları çalışma sonucunda ilköğretim öğrencilerinin çevre sorunları ile ilgili farkındalık düzeylerinin düşük olduğunu saptamışlardır. Ocaktan, Özdemir, Sarışen ve Yıldız(2004) yaptıkları çalışma sonucunda tıp fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin çevre sorunlarına yönelik farkındalık düzeylerinin beklenen seviyenin altında olduğu görülmüştür.

Bireylerin çevre farkındalık ve davranış düzeylerinin düşük olması çevre sorunlarının ortaya çıkmasında önemli bir faktördür. Çevre sorunlarına çözüm yolları bulmak isteniyorsa öncelikle bu sorunların farkında olmak gerekmektedir. Farkındalığa sahip bireyler çevre ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmak isteyecek ve kazandığı bu bilgileri davranışa döneceklerdir. Ancak bu sayede çevre sorunları ile başa çıkabilmemiz mümkün olacaktır.

Bu amaçlar temel alınarak bütün kademelerdeki çevre eğitimi müfredat programı oluşturulmalıdır. Çevre eğitimi birey üzerinde çevresel ahlak, çevre davranış ve farkındalık, çevre tutum ve becerileri arttıran bir eğitim programıdır. Böylece bireylerin zihinlerindeki çevre kavramı daha güçlü ve dinamik hale gelmesi sağlanacaktır.(Atasoy vd, 2008). Çevrenin korunması ve geliştirilmesi hususunda temel insan olduğundan bu kapsamda insanları çevre hakkında eğitmek son derecede önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- [1]. Açma, B. (Ed). (2005). *Kentleşme ve Çevre Sorunları. Çevre Kirliliği ve Çeşitleri* (s. 185-198). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- [2]. Aksu, H. Ö., Biren, F. (1995). *Günümüzde Deniz Kirliliği, Bugün ve Gelecekte Türkiye'ye Etkileri*. İstanbul: Harp Akademileri Basım Evi.
- [3]. Atasoy, E. (2015). *İnsan Doğa Etkileşimi ve Çevre İçin Eğitim*. İstanbul: Sentez Yayıncılık.
- [4]. Atasoy, E., Ertürk, H. (2008). *İlköğretim Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevre Bilgisi Üzerine Bir Alan Araştırması*. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi 10(1), (s. 105-122).
- [5]. Başal, H. A. (2015). *Okul Öncesi ve İlkokul Çocukları İçin Uygulamalı Çevre Eğitimi (2. Baskı)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- [6]. Bozkurt, O. (2010). *Çevre Bilimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- [7]. Bülbül, Y. (2007). Ortaöğretim Çevre ve İnsan Dersinde İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Çevreye Yönelik Tutumlara ve Erişime Etkisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı, Çanakkale.
- [8]. Çepel, N. (1995). *Çevre Koruma ve Ekoloji Terimleri Sözlüğü*, İstanbul:TEMA Vakfı Yayınları, No:6.
- [9]. Çepel, N. (2003). *Ekolojik Sorunlar ve Çözümleri*. Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- [10]. Çevre Bakanlığı, I. Çevre Şurası Raporu. Ankara. (1991).
- [11]. Daştan, H. (1999). Çevre Koruma Bilinci ve Duyarlılığının Oluşmasında Eğitimin Yeri ve Önemi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [12]. Demirbaş, M., Pektaş, H. M. (2009). *İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Sorunu ile İlişkili Temel Kavramları Gerçekleştirme Düzeyleri*. Necatibey Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), (s. 195-211).
- [13]. Eroğlu, B., Keleş, Ö. (2009). *Çevre eğitimi*. M. Aydoğdu (Ed.). Fen Eğitiminde Çevre içinde (s. 187-198), Ankara: Pozitif.
- [14]. Erten, S. (2004). *Çevre Eğitimi ve Çevre Bilinci Nedir, Çevre Eğitimi Nasıl Olmalıdır?* Çevre ve İnsan Dergisi, Sayı 65/66. Ankara: Çevre ve Orman Bakanlığı Yayın Organı.
- [15]. Erten, S. (2005). *Okul Öncesi Öğretmen Adaylarında Çevre Dostu Davranışların Araştırılması*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 28, (s. 91-100).
- [16]. Fidan, N., Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- [17]. GrodzinskaJurczak, M., Stepska, A., Nieszpotek, K., ve Bryda, G. (2006). *Perception of EnviromentalProblemsAmong Preschool Children in Poland*. International Research in GeographicalandEnviromentalEducation, 15(1), (s. 62-76).
- [18]. Gülay, H., Önder, A. (2011). *Sürdürülebilir Gelişim İçin: Okul Öncesi Dönemde Çevre Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [19]. Güney, E. (2003). *Çevre ve İnsan Toplum Doğa İlişkisi*. İstanbul: Çantay Kitapevi.
- [20]. Güven, E., Aydoğdu, M. (2012). *Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Öğretmen Adaylarının Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi*. Journal of TeacherEducationandEducators Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi: 1(2), (s. 185-202).
- [21]. Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). *İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*, İstanbul Matbaası, İstanbul.
- [22]. Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler ve Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [23]. Kavruk, S. B. (2002). Türkiye'de Çevre Duyarlılığının Artırılmasında Çevre Eğitiminin Rolü ve Önemi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [24]. Kaya, İ., Gündoğdu, Y. (2007). *Coğrafya Öğretmenlerinin Çevre Bilincini Oluşturma ve Geliştirmedeki Rolü: Diyarbakır Örneği*. Doğu Coğrafya Dergisi, 12(8), (s. 187-204).
- [25]. Kılınç, A. (2010). *Can Project-Based Learning Close TheGap? TurkishStudentTeachersandProenviromentalBehaviours*. International Journal of Enviromental ve ScienceEducation, 5(4), (s. 495-509).

- [26]. Kınacı, B., Pehlivan, A. ve Seyhan, G. (2011). *Turizm ve Çevre (Çevre Koruma)*, Ankara.
- [27]. Kışlalıoğlu, M. ve Berkes, F. (1989). *Ekoloji ve Çevre Bilimleri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [28]. Kocataş, A. (2012). *Ekoloji Çevre Biyolojisi*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- [29]. Metintaş, S. (2002). *Aile Bireylerinin Sağlığını Korumak İçin Alınacak Önlemler*. Akyürek, F. (Ed.). Aile Sağlığı içinde (s.19-40). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- [30]. Oğuz, D., Çakıcı, I. ve Kavas, S. (2010). *Environmental Awareness of University Students in Ankara, Turkey*. African Journal of Agricultural Research, 5(10), (s. 2629-2636).
- [31]. Önen, E. (1994). Bakırçay Köylerinde Çevre Duyarlılığı, I. Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildirileri (s. 272-275).
- [32]. Özbuğutu, E., Karahan, S. ve Tan, Ç. (2014). *Çevre Eğitimi ve Alternatif Yöntemler-Literatür Taraması*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(15), (s. 393-408).
- [33]. Özdemir, A., Yapıcı, E. (2010). *Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına Yönelik Farkındalık ve İlgi Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Anadolu Doğa Bilimleri Dergisi, 1(1), (s. 48-56).
- [34]. Özdemir, O., Yıldız, A., Ocaktan, E. ve Sarışen Ö. (2004). *Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Sorunları Konusundaki Farkındalık ve Duyarlılıkları*. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 57(3), (s. 117-127).
- [35]. Öztürk, E. (2013). Uluslararası Bir Çevre Eğitimi Projesinin Fen ve Teknoloji Öğretmen Adaylarının Çevre Bilincine Etkisi (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [36]. Öztürk, K. (2002). *Küresel İklim Değişikliği ve Türkiye'ye Olası Etkileri*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(1), (s. 47-65).
- [37]. Pooley, J.A., O'Connor, M. (Sep.2000). *Environmental Education and Attitudes*. *Environment & Behavior*, 32(5), (s. 711-724).
- [38]. Sancar, N.S. (2005). Çevre İçin Halk Eğitiminde Japonya ve Türkiye Örneği. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı (Halk Eğitimi Programı) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- [39]. Seçgin, F., Yalvaç, G. ve Çetin, T. (2010). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Karikatürler Aracılığıyla Çevre Sorunlarına İlişkin Algıları*. International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11(13), (s. 391-398).
- [40]. Şahin, N.F., Cerrah, L., Saka, A. ve Şahin, B. (2004). *Yüksek Öğretimde Öğrenci Merkezli Çevre Eğitimi Dersine Yönelik Bir Uygulama*. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(3), (s. 113-128).
- [41]. Şama, E. (1997). Üniversite Gençliğinin Çevre ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları-Gazi Eğitim Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- [42]. Tahiroğlu, M., Yıldırım, T. ve Çetin, T. (2010). *Değer Eğitimi Yöntemlerine Uygun Geliştirilen Çevre Eğitimi Etkinliğinin, İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye İlişkin Tutumlarına Etkisi*. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 30, (s. 231-248).
- [43]. Timur, S., Yılmaz, M. (2013). *Çevre Davranış Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması*. GEFAD / GÜJGEF 33(2), (s. 317-333).
- [44]. Türkoğlu, B. (2006). Toprak Kirlenmesi Ve Kirlenmiş Toprakların Islahı. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Toprak Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana.
- [45]. Türküm, S. (1998). *Çağdaş Toplumda Çevre Sorunları ve Çevre Bilinci*. Can, G. (Ed.). Çağdaş Yaşam Çağdaş İnsan içinde (s. 165-172). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web- Ofset.
- [46]. Uzun, N., Sağlam, N. (2005). Ortaöğretim Kurumlarında Çevre Eğitimi ve Öğretmenlerin Çevre Eğitim Programları Hakkındaki Görüşleri, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Kongre Kitabı (s.573-579), Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- [47]. Uzun, N., Sağlam, N. (2006). *Ortaöğretim Öğrencileri İçin Çevresel Tutum Ölçeği Geliştirme ve Geçerliliği*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 30, (s. 240-250).
- [48]. Yazkan, E. (2012). Doğal Ortamda Çevre Eğitiminin Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- [49]. Yıldırım, C., Cansaran, A. (2010). *A Study On The Floristical, Phytosociological and Phytoecological Structure of Turkish Astragalus Angustifolius Subsp. Angustifolius Associations*. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 10 (2), (s. 164-171).
- [50]. Yücel, S.A., Morgil, İ. (1998). *Yüksek Öğretimde Çevre Olgusunun Araştırılması*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 14, (s. 84-91).
- [51]. Yücel, S.A., Morgil, İ. (1999). *Çevre Eğitiminin Geliştirilmesi*. BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 1 (1), (s. 76-89).

EKLER**EK-1.****UYGULAMADA KULLANILAN ÇEVRE FARKINDALIK ÖLÇEĞİ**

	ÇEVRE SORUNLARI FARKINDALIK ÖLÇEĞİ	Hiçbir Zaman	Bazen	Genellikle	Her Zaman
1	Çevresorunlarınınçözümü, çevrebilinciveçevreeğitiminiyaygınlaştırılmasıemümkündür				
2	Gürültügörecelibirkavramolduğundanbirkirilikçeşidiolarakadlandırılmaz				
3	Biyokütleenerjisi, hidrolikenerji, güneşverüzgarenerjileriyenilenebilirenerjikaynaklardır				
4	Atıkevkiyasalilaçlarsukiriliğinenedenolmadanmikroorganizmalaraparçalanarakyokedilir				
5	Çevresorunlarınıönlemedeyalnızcabirülkeninkatısüyeterlideğildir, tümdünyaülkelerisorunlarıönlemeyeyönelikçabagöstermelidir				
6	Havakiriliğininönemlidenifosilyakıt kullanımıvearabalardançıkanegzozgazlarıdır				
7	Sera etkisifosilyakıtlarınyakılmasıylaoluşangazların güneştengelenişinlariyeryüzünehapsetmesiileoluşur				
8	Hava, suvetoprakkendiniyenileyebilenvetükenmeyen kaynaklardır				
9	CO ₂ emisyonunu azaltmak sera etkisiveküresel ısınmayı büyük ölçüde önler				
10	Doğalgaz kullanımıvetoplutaşıma araçlarının tercihi havakiriliğiniönemli ölçüde azaltır				
11	Günümüzde özellikle büyük şehirlerde yaşanan çevresorunlarından birisi de gürültükiriliğidirvepekçokrahatsızlığanenedenolur				
12	Katı atıkların bertaraf edilmesivedahafazla arıtılması su kirliliğini önlemede alınacak en önemli birlerdendir				
13	Atıkların bertaraf edilmesivedahafazla arıtılması su kirliliğini önlemede alınacak en önemli birlerdendir				
14	Küresel çevresorunları türlerini yokoluşunun temel nedenlerindedir				
15	Sürdürülebilir kalkınma kaynakları gelecekte nesillere aktarılmasıdır				
16	Ozontabakasındaki inceleme hem kuzeyve güney yarım küreler hemde ekvatorve kutup bölgelerinde farklılık gösterir				
17	Turizmmerkezi olan bölgelerde doğal özelliklerinden dolayı çevre kirliliğinerastlanılmaz				
18	Küresel ısınma insanların ihtiyaçlarından kaynaklanan sıkıntıları gidereceği için insanlığın lehine bir gelişmedir				
19	Su kirliliğicanlı çeşitliliğinin azalmasına neden olur.				
20	Işık kirliliği yapay gökyüzü parlaklığı ile gök bilim araştırmalarını engeller				
21	Toprağın özelliklerine uygun olarak işlenmesi ve arazi eğimine karşı yapılan setler erozyonla mücadelede etkili sonuçlar verir				
22	Asit yağmurları yalnızca sanayi kuruluşlarının yağmurlar olarak bulunduğu yerleşim bölgelerinde görülür				

23	Çevresorunlarıinsanlarıntüketimalışkanlıklarınınindeğişiminigerek tirmektedir				
24	Büyükşehirlerinveyüksekgökdelenlerinçeşitlişekillerde, bolmiktardaaydınlattılmasıbir gelişmişlikgöstergesidir				
25	Radyoaktifkirlenmedoğadakeradyoaktifelementlerinkendiliğinde nışımayapmasıylaoluşur				

EK-2.

UYGULAMADA KULLANILAN ÇEVRE DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Yaşınız :.....

2. Cinsiyetiniz :.....

3. Sınıfınız :.....

4. Not ortalamanız :.....

5. Annenizin eğitim durumu (seçeneğinizi X koyarak belirtiniz):

Okuma bilmiyor	Okur- Yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu	Yüksek lisans	Doktora

6. Babanızın eğitim durumu (seçeneğinizi X koyarak belirtiniz):

Okuma bilmiyor	Okur- Yazar	İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	Lise mezunu	Üniversite mezunu	Yüksek lisans	Doktora

7. Ağabeyiniz ya da ablanız var mı?

Ağabeyim var	Ablam var	Her ikisi de var	Yok

	ÇEVRE DAVRANIŞ ÖLÇEĞİ	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her Zaman
1	Çevresel sorunları yetkililere bildiririm.					
2	Gazete ve plastik şişegibi atıkları geridönüşüm toplama noktalarına götürürüm.					
3	Medyaya çevresel sorunlar hakkında mektuplar gönderirim.					
4	Depozitosu olan meşrubat şişelerini geri veriririm.					
5	Kullanılmış kâğıtlarımı süredeki kâğıdı olarak yeniden kullanırım.					

6	Daha önceden alışveriş poşetleri olarak kullanılmış naylon poşetleri tekrar kullanırım.					
7	"Çevredostu" ürünleri satın alırım (ozondostu spreylere, geridönüşüm paketleri olan ürünler ve ekonomik boy ürünler).					
8	Halka açık yerlerin korunması ve temizlenmesi için kampanyalar katılırım.					
9	Kullanılmayan elektrikli cihazlar ve ışıklar kapatarak enerji tasarrufu sağlarım.					
10	Evde tasarruf yaparım (dışeri mifırçaları kenveya bulaşık yıkarken musluğu kapatırım vb.)					
11	Halka açık alanlara çöp atma ve çevreye zarar veren insanları uyarırım.					
12	İnsanların, halka açık yerlere attıkları çöpleri toplayıp çöp kutusuna atarım.					
13	Kullanılmış pilleri çöp kutusu yerine pilleri için uygun toplamakutularına koyarım.					
14	Odadan çıkarken klima vb. cihazları açık bırakırım.					
15	Dışarıdayken kuşseslerini, hayvanları ve çiçekleri fark ederim.					
16	Çevre kirliliğini önlemek için düzenlenen kampanyalarda görev alırım.					
17	Bir çevre organizasyonunda aktif olarak görev alırım.					
18	Günlük gazete veya dergilerdeki çevre konularıyla ilgili makaleleri okurum.					
19	Çevre ve doğa ile ilgili televizyon programlarını izlerim.					
20	Doğayürüyüşü ve geziler yaparım.					

EK-3.

ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34776202-605.01-E.7571124
Konu : Fetih DOĞAN'ın
Araştırma İzin Talebi

13.04.2018

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Mersin Üniversitesinin 06.04.2018 tarihli ve 696147 sayılı yazısız.
b) Valilik Makamınının 12.04.2018 tarih ve 34776202-605.01-E7467926 Sayılı Oluru.

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi yüksek lisans öğrencisi Fetih DOĞAN 'ın Prof. Dr. Yüksel KELEŞ' in danışmanlığında yapacağı "Ortaokul ve Lise Öğrencilerinde Çevre Davranış ve Farkındalık Düzeylerinin Araştırılması Mersin İli Örneği" konulu anket izin talebi incelenmiştir.

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi yüksek lisans öğrencisi Fetih DOĞAN 'ın söz konusu çalışmayı 15 Mayıs- 05 Haziran 2018 tarihleri arasında İlimiz Silifke ilçesine bağlı ortaokul ve lisele- de öğrenim gören öğrencilere okul idaresinin kontrolünde, gönüllülük esasına dayalı olarak ve eğitim öğretimi aksatmadan (imzalı ve mühürlü anket soruları kullanılarak) uygulanması, çalışmalar esnasında ses/video kaydı alınmaması, çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygun görüldüğüne ilişkin Valilik Makamının ilgi (b) Oluru yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Erol ÖZDEMİR
Vali a.
Müdür Yardımcısı

Ek :
1- Valilik Oluru(1 sayfa)
2- Mühürlü Anket Soruları (3 sayfa)

Dağıtım :
Mersin Üniversitesi
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
Silifke Kaymakamlığı
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Dumlupınar Mah. GMK. Blv. Yenişehir / MERSİN
Elektronik Ağ: <http://mersin.meb.gov.tr>
E-posta: istatistik33@meb.gov.tr

Bilgi İçin :Şef-Mehmet ŞİMŞEKKAYA-
VHKİ Canan YAŞA –Tel.:0(324)3291481
Dahili Tel: 120 Faks:0(324)3273518–19

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e23b-8852-3a9d-8d7c-2c7f kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı: Fetih DOĞAN

Doğum Tarihi: 26 Nisan 1991

E-mail: fetihdogan33@hotmail.com

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Mersin Üniversitesi	2009-2013
Yüksek Lisans	Fen Bilgisi Öğretmenliği	Mersin Üniversitesi	2015-

Görevler:

Görev Ünvanı	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Alpaslan Ortaokulu (Ahlat/Bitlis)	2013-2016
Öğretmen	Belören Ortaokulu (Yüreğir/Adana)	2016-

Yabancı Diller:

İngilizce
Almanca